

UNIVERZITA KARLOVA

Filozofická fakulta

Ústav Dálného východu

Bakalářská práce

Barbora Dvořáková

Korejské menšiny v současném Japonsku

Korean minorities in contemporary Japan

Praha 2020

Vedoucí práce: doc. Ing. Jan Sýkora, M.A., Ph.D.

Poděkování:

Ráda bych poděkovala doc. Ing. Janu Sýkorovi, M.A., Ph.D. za vedení mé práce a za cenné rady, které mi poskytl.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 30. července 2020

.....

Barbora Dvořáková

Abstrakt

Práce se zabývá problematikou korejských menšin žijících v Japonsku. Je rozdělená podle časových období na předválečná 30. léta, kdy v Japonsku nastupoval nacionalismus, a na poválečná léta, která se nesla ve znamení mnohých změn ve vnímání cizineckých menšin, dále 70.-80. léta, kdy v platnost postupně vstupovaly mezinárodní smlouvy ošetřující lidská práva, a nakonec se věnuje i současnému dění v Japonsku s přihlédnutím na japonsko-korejské vztahy.

Klíčová slova

Japonsko, Korea, menšiny, diskriminace, Mindan, Sóren

Abstract

The thesis deals with the issue of Korean minorities living in Japan. It is divided according to time periods into the pre-war 1930's, when nationalism was rising in Japan, into the post-war years, which represented many changes in the perception of foreign minorities, the 70's-80's, when internationally recognized human rights treaties gradually came into force, and finally it focuses on current events in Japan, taking into account Japanese-Korean relations.

Keywords

Japan, Korea, minorities, discrimination, Mindan, Soren

Transkripční poznámka

V práci používám původní japonský a korejský slovosled jmen – první je tedy příjmení následované křestním jménem. Výjimku tvoří autoři publikací, ze kterých jsem čerpala – ponechala jsem západní způsob zápisu jmen, tedy jméno a pak příjmení. V práci je používána pro přepis česká transkripce, pouze u slov mezinárodně známých jako je například firma Hitachi jsem ponechala anglickou verzi názvu.

Všechny překlady použité v práci jak z japonštiny, tak z angličtiny jsou mé vlastní překlady.

Obsah

Úvod.....	8
1. Asimilační politika ve 30. letech.....	11
2. Poválečné změny v 50. a 60. letech.....	13
2.1. Založení organizací <i>Mindan</i> a <i>Sóren</i>	16
2.2. Změny zavedené okupační správou a jejich následky.....	18
2.2.1. Boje o etnické školy.....	20
2.2.2. Ilegální imigranti.....	24
3. Zásadní proměny ve společnosti v 70. a 80. letech.....	26
3.1. Společenské a politické změny v pojetí Korejců.....	28
3.2. Nárok na penzi a příspěvky.....	32
3.3. Problematika otisků prstů a organizace <i>Mintóren</i> (民闘連).....	33
4. Současnost a situace po roce 2000.....	36
4.1. Fenomén hate speech.....	39
4.2. Protikorejské demonstrace.....	42
Závěr.....	44
Použitá literatura.....	46

Úvod

Tématika korejských menšin žijících v Japonsku se postupně stává čím dál častějším tématem společenských diskusí. První obyvatelé korejského poloostrova se do Japonska dostávali již v období Tokugawa (江戸時代, 1603-1867), někteří se ale díky obchodním a náboženským stykům obou zemí do Japonska dostali již mnohem dříve.

Korejská menšina žijící v Japonsku je ovšem fenomén, který se nejsilněji začal projevovat v minulém století. Po roce 1900, s otevřením země v období Meidži (明治時代, 1868-1912), postupně Japonsko začalo jevit snahu rozšířit svůj vliv v okolních zemích, především pak v sousedním korejském toho času císařství Čoson. Díky vyhrané Rusko-japonské válce v roce 1905 se nakonec Japonsku podařilo nad korejským poloostrovem získat nadvládu. V této době tak začaly proudit na japonské ostrovy první vlny korejských obyvatel. Japonsko nabízelo především chudším obyvatelům lepší pracovní příležitosti. Jistá malá část obyvatel, kteří v Japonsku v současnosti žijí a pochází původně z korejského poloostrova, mohou být potomky těchto Korejců, což je často opomíjený fakt.

Podstatnější část korejských obyvatel, kteří dnes v Japonsku žijí, ale bezpochyby do Japonska přišla v předválečných, případně bezprostředně poválečných letech. S rostoucí nacionalizací a postupnými přípravami na válku v Pacifiku se postupně ve 30. letech 20. století zvedala poptávka po manuálních pracovnících. Korejci byli přirozeně jedni z těch, kteří byli k této práci využíváni a část z nich byla také, jakožto obyvatelé tehdejšího japonského impéria, nucena narukovat do japonské armády pod japonskou vlajkou.

Pokud se tedy mluví o problematice korejských obyvatel v Japonsku, většinou se jedná o ty, kteří po válce z různých důvodů v Japonsku zůstali a zpět na korejský poloostrov se oni, ani jejich rodiny, již nikdy nevrátili.

Tato práce se bude nejprve krátce zabývat předválečnou situací ve 30. letech minulého století, kdy Japonsko kvůli postupné nacionalizaci společnosti začalo zavádět opatření, která měla sjednotit japonský národ. V první kapitole se tedy pokusím ve stručnosti vysvětlit, jaké změny se v této době v japonské společnosti udály, a jaké měly tyto změny důsledky pro korejskou menšinu.

Druhá kapitola se bude věnovat období poválečnému, tedy rokům bezprostředně následujícím po skončení války v Pacifiku v roce 1945. Pozornost věnuji dvěma korejským organizacím – severokorejské *Sóren* a jihokorejské *Mindan*, které se značně podílely na tvarování tehdejší korejské společnosti v Japonsku a zároveň i částečně formovaly vztahy mezi Japonskem a Severní a Jižní Koreou, jež v 50. letech minulého století vznikly rozdělením korejského poloostrova. V další podkapitole analyzuji opatření, která zavedla americká okupační správa během let 1945-1952, a následně pak kroky japonské vlády v oblasti kontroly imigrace, a jaký dopad měly tyto změny na korejskou populaci žijící v této době v Japonsku.

Ve třetí kapitole se věnuji především zahraničně-politickým smlouvám, díky kterým Korejci žijící v Japonsku získali mnoho nových výsadních práv. Tyto smlouvy byly podepsány jak na základě nově vzniklých bilaterálních vztahů mezi Japonskem a Jižní Koreou, tak i na základě vývoje mezinárodního dění. V této části budu rozebírat především důvody proč a způsoby jak tyto smlouvy vznikly.

V poslední kapitole popíšu aktuální problematiku diskriminace korejské menšiny v současném Japonsku. Jako příklady této diskriminace uvedu fenomén hate speech a protikorejské protesty, jež jsou především v posledních letech stále palčivějším problémem.

V závěru pak rozeberu aktuální situaci korejských menšin, a to především s ohledem na širší kontext postupného otevírání se japonské společnosti, a to s ohledem na dvě hlavní roviny – politicko-právní a kulturní.

Tato práce vychází z předpokladu, že ačkoli Japonsko postupně vlivem společenského i mezinárodně-právního vývoje do svého právního řádu přijalo několik zásadních mezinárodních dokumentů vylučujících všechny formy diskriminace, v japonské společnosti nadále lze sledovat vliv předsudků a sklony k diskriminaci vůči korejským diasporám. Práce se také snaží dotknout tématiky asimilace korejské menšiny do většinové japonské společnosti a toho, do jaké míry se to daří, pokud vůbec.

Pokud jde o metodiku práce, první část se zaměřuje zejména na popis historického vývoje fungování korejských menšin v japonské společnosti. Proto jsou jednotlivé kapitoly a podkapitoly řazeny chronologicky v rámci diachronního přístupu k jednotlivým dějinným událostem, které jsou pro danou tematiku relevantní.

V poslední části práce využívám také statistická data Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva zahraničí. Pomocí deskriptivní analýzy se data pokouším vyložit z hlediska dopadu demografického, případně sociologického.

1. Asimilační politika ve 30. letech

Problematika korejské menšiny začala být ve velkém znatelná až v období druhé světové války, především pak v poválečném období, skupiny korejských obyvatel nicméně díky vzájemným vztahům mezi oběma zeměmi do Japonska přicházely dávno před vypuknutím války v Pacifiku. Korejských obyvatel, kteří do Japonska přicházeli (a zůstávali zde) v průběhu historie ale nebylo až do 20. století mnoho, jejich počty se začaly znatelně zvedat až po anexi Koreje¹ – v roce 1916 bylo v Japonsku přes 5 000 Korejců, o rok později již číslo překročilo 14 000, s rokem 1920 číslo vystoupalo na 120 000 a na začátku 30. let jich v Japonsku bylo téměř 300 000 (Min 1992: 10).

Spolu s příchodem většího množství cizinců bylo logicky nezbytné vědět, jak k nim přistupovat. Spadali sice nově pod japonské císařství, přeci jen ale původně nepocházeli ze stejné země. Aby se mohli hladce zařadit do japonské společnosti, bylo nutné je patričně „pojaponštit“. Ve 30. letech tak například vešel v platnost nový Výnos o vzdělání, který postupem času zcela zakázal výuku korejštiny na korejských školách; v době těsně před začátkem druhé světové války pak bylo v podstatě zakázáno na veřejnosti korejsky mluvit úplně (Janoš 2007: 136).

S rostoucí nacionalizací před vypuknutím druhé světové války se ve stejné době začala prosazovat vůči občanům kolonizovaných území asimilační politika (*dóka seikaku* 同化政策, někdy byla tato nucená asimilace označována také jako *kóminka seikaku* 皇民化政策 neboli doslova „imperialistická politika“, která měla z koloniálních cizinců vytvořit „císařský lid“, tedy *kómin* 皇民), jež mimo již zmíněný zákaz používání korejštiny, přikazovala povinnost být věrný císaři a například i povinnou návštěvu japonských svatyní, což bylo přirozeně neslučitelné s křesťanstvím, ke kterému se hlásila většina Korejců (Ryang 2000: 19, 142; Janoš 2007: 136). Během války pak měli všichni Korejci povinnost narukovat do japonské armády.

Jednou z dalších významných změn těsně před vypuknutím války bylo od roku 1937 zavádění systému *sóši kaimei* (創氏改名). Tento systém pro cizince v praxi znamenal, že byli nuceni

¹ Po bitvě v Cušimském zálivu, kterou vyhrálo Japonsko, byla v roce 1905 mezi oběma stranami – tedy Japonskem a Ruskem – podepsána Portsmouthská mírová smlouva. Jedním z bodů této smlouvy bylo pro Japonsko získání nároku na uznání zvláštních práv v Koreji. Záminkou pro výsadní práva měla být pomoc Koreji s modernizací. Korejská vláda tak 17. listopadu 1905 byla donucena podepsat dohodu o zřízení protektorátu, jejímž prvním generálním guvernérem (*kankoku tókan* 韓国統監) se následně stal japonský politik a premiér Hirobumi Itó (伊藤博文). Itó byl sice jedním z korejských nacionalistů bojujících za nezávislost Koreje v říjnu roku 1909 zastřelen, nepokoje ale byly potlačeny a 22. srpna 1910 byla Korea nakonec oficiálně anektována a stala se tak japonskou kolonií pod vojenskou správou (Janoš 2007: 132-133; Reischauer 2000: 188).

přijmout japonská jména a mohli tak být připsáni do japonského rodinné matriky *koseki* (戸籍), která se vyvinula do současné podoby po restauraci Meidži v roce 1872. Japonská praktika, kdy je žena po svatbě z matričního záznamu své rodiny vymazána, ztrácí své původní příjmení a následně je zapsána do matriky rodiny svého manžela, byla ale pro Korejce neprůchozí (Ryang 2000: 3, 19-20; Ryang 2009: 6). Rodinné matriky sice existovaly i v Koreji, ženy si ale i po sňatku své příjmení nechávaly a v registru tak mohlo být příjmení několik. Tento zvyk se praktikoval od 14. století a fungoval především pro zachování rodokmenu klanů. Bylo nepřijatelné, aby se ženy přivdaly do stejného klanu, ze kterého pocházely, registrační matriky tak sloužily také jako důkaz exogamie. Pro japonskou vládu ale japonské jméno představovalo příslušnost k japonskému císařství a věrnost císaři samému, toto nařízení tak vnímala jako nezbytnost – ne však jako zákonem vynutitelnou povinností (Janoš 2007: 136).

2. Poválečné změny v 50. a 60. letech

Kvůli zmíněnému registračnímu systému *sóši kaimēi* byli i korejští obyvatelé od roku 1943 během druhé světové války nuceni narukovat do armády pod hlavičkou japonské armády. Během let 1939-1940 se počet Korejců žijících a pracujících v Japonsku zvedl o více než jeden milion. Z tohoto celkového počtu bylo zhruba 800 000 válečných zajatců, kteří byli po příchodu do Japonska velmi často přinuceni pracovat v dolech, což byla pro Japonce příliš nedůstojná a nebezpečná práce (Lee 1979: 16). Počet Korejců tvořil během války až 30% všech pracovníků v japonských dolech. Jejich životní podmínky byly mizerné, plat nízký a často byli nuceni žít ve slumech v okolí svého pracoviště. V roce 1945 bylo již v Japonsku téměř 2 miliony Korejců.

V roce 1945, když Japonsko prohrálo druhou světovou válku, veškeré nároky, které si země činila na korejský poloostrov, pozbyly platnosti. Korea oficiálně přestala být součástí japonského císařství a korejští obyvatelé, jak na korejském poloostrově, tak i v Japonsku, přestali být považováni za japonské občany (Janoš 2007: 145). Toto pravidlo se týkalo všech, jejichž rodinné matriky se nenacházely v Japonsku (Ryang 2000: 4, 23). Korejští muži ztratili v Japonsku právo volit a kandidovat ve volbách. Od roku 1947 pak byli všichni Korejci, stejně jako všichni bez japonského občanství, nuceni se v Japonsku registrovat jako cizinci, přestože někteří z nich v Japonsku pobývali již před druhou světovou válkou. Od roku 1950 začalo být občanství podle zákona udělováno podle občanství otce – pouze ti, kdo prokázali japonský původ v otcovské linii, měli nárok na získání japonského občanství. Korejci tím pádem ztratili kromě volebního práva také nárok na všechny výhody, které vyplývaly z japonského státního občanství – například zdravotní pojištění, nárok na starobní důchod a finanční náhrady za službu v armádě nebo i právo svobodně cestovat. Státní úředníci korejského původu byli nuceni se plně naturalizovat, jinak jim hrozila ztráta zaměstnání.

Bezprostředně po válce si korejský poloostrov rozdělily dvě vítězné mocnosti – USA a Sovětský svaz. V roce 1948 se pak poloostrov rozdělil podle 38. rovnoběžky a vznikly Korejská republika a Korejská lidově demokratická republika. Po vzniku Sanfranciské smlouvy² v roce 1952, která Korejce zbavila japonského občanství, ale nebyla ani jedna ze zemí uznaná Japonskem jako stát, korejští občané tak neměli vlastní vládu, která by je zastupovala, a bez vlastní státní příslušnosti neměli ani pas potřebný pro případný opětovný návrat do Japonska

² Sanfranciská smlouva je mírová smlouva uzavřená 8. září 1951 na konci druhé světové války mezi Japonskem a Spojenci, v platnost smlouva vešla následující rok. Součástí smlouvy bylo např. uznání samostatnosti Koreje, poskytnutí odškodnění válečným zajatcům prostřednictvím Červeného kříže a jiné.

(Ryang 2009: 7). Pro pobyt v Japonsku dostali pouze krátkodobé povolení, které muselo být obnovováno.

Více než polovina nedobrovolných korejských pracovníků se po skončení války díky repatriacím vrátila zpět domů (americkou okupační správou jim bylo povoleno mít s sebou maximálně 1 000 jenů a pouze takový majetek, který byli schopní pobrat, aby jejich odchodem nebyla ohrožena japonská ekonomika (Lee 1979: 18-19)). Čísla ukazují (Min 1992: 11), že v roce 1947 už bylo z původních téměř dvou a půl milionu Korejců v Japonsku pouze kolem 600 000 korejských občanů, kteří si říkali *Čósendžin* (朝鮮人). Více než polovina z nich ale byli ti, kteří přišli do Japonska před rokem 1938. Ti, kteří dobrovolně v Japonsku zůstali, tak většinou učinili buď z toho důvodu, že v Koreji již neměli žádné zázemí, převážně ale také zůstávali z obav před chudobou a nepokoji na korejském poloostrově (Lee 1979: 18-19; Lee 1979: 18-19). Šířily se také zprávy o tom, že je země zmítána různými epidemiemi. Někteří také měli obavy, že je Korejci, kteří zemi neopustili, budou odsuzovat.

Samotné repatriace bezprostředně po válce byly sice především zaměřeny na všechny Korejce, kteří byli do Japonska dovléčeni nedobrovolně, spolu s rozdělením jejich rodné země a postupně stoupajícím napětím mezi oběma polovinami poloostrova ale nebyla situace zdaleka příznivá. Repatriovaní Korejci se museli rozhodnout, na kterou stranu se vrátí. Protože ale převážně pocházeli původně z jižních oblastí (hlavně z provincií Jižní Kjongsang a Severní Kjongsang³), tak se jich většina vracela právě tam (Ryang 2000: 33; Lee 1979: 33).

Zajímavé je, že přestože podle jihokorejského zákona o získání občanství jej bylo možné nabýt stejně jako v Japonsku (tedy podle občanství otce), a příslušníci Korejské republiky tak měli nárok na toto občanství, jihokorejská vláda učinila minimum, co se repatriace týče (Ryang 2000: 33). Naproti tomu severokorejská strana se k situaci stavěla mnohem proaktivněji, o čemž se zmíním níže.

Kvůli propuknutí korejské války v roce 1950 se repatriace dočasně pozastavily, před samotným počátkem konfliktu se navíc korejští uprchlíci začali často nelegálně snažit dostat zpět do Japonska (Ryang 2000: 34).

³ 在日本大韓民国国民団. 在日本大韓民国国民団 [online]. ©2018. MINDAN. Dostupné z: <https://www.mindan.org/syakai.php>

Pokud jde o repatriace, zlom nastal s počátkem vyjednávání s Červeným křížem o návratu občanů do jejich země v padesátých letech minulého století (Ryang 2000: 34). Na území Korejské lidově demokratické republiky se nacházelo několik japonských občanů, kteří měli v rámci repatriací rovněž zájem dostat se zpět do své rodné země. Prostřednictvím Severokorejského červeného kříže a Japonského červeného kříže se tedy měla uskutečnit výměna – japonsští občané se vrátí do Japonska a japonská vláda vyše příslušníky Severní Koreje zpět do jejich země. V roce 1956 se tak japonsští obyvatelé úspěšně vrátili do Japonska.

Od roku 1958 začaly ve velkém repatriace do KLLDR, podporované Červeným křížem a organizací *Sóren* a financované severokorejskou vládou (Ryang 2000: 34-35). V tomto období byly tamější ideje mezi korejskou minoritou žijící v Japonsku velmi oblíbené, slibovaly totiž lepší životní podmínky, než jaké v poválečném Japonsku korejská menšina zažívala. Země také představovala ideál národní nezávislosti. Z těchto důvodů se tak do Severní Koreje vracelo i mnoho obyvatel původně z jižních provincií, brali s sebou celé své rodiny a to včetně partnerů japonského původu. V roce 1955 zhruba 90% korejských obyvatel žijících v Japonsku podporovalo Severní Koreu.

Údaje Červeného kříže z roku 1959 ovšem říkají, že 75% Korejců repatriovaných do Severní Koreje bylo bez práce a žili v nevhodných životních podmínkách, přestože jim byla vládou Korejské lidové republiky slíbena příslušná opatření zajišťující lepší život. Teprve v 60. letech postupně zájem o návrat do Severní Koreje začal upadat, tehdy se totiž kromě zničených idejí o svobodném severním státě začaly postupně vytvářet diplomatické vztahy mezi Jižní Koreou a Japonskem. Pro Korejce tak začalo být příhodnější hlásit se k jihokorejské straně. Přesto repatriace do Severní Koreje pokračovaly až do roku 1984, kdy byly úplně ukončeny (Lee 1979: 19, 22-23). Celkem se tímto způsobem dostalo do Severní Koreje zhruba 93 000 obyvatel – číslo zahrnuje jak Korejce, tak jejich partnery a rodinu (Morris-Suzuki 2006: 19).

2.1. Založení organizací *Mindan* a *Sóren*

Spolek korejských rezidentů v Japonsku (japonsky *Zainiči Čósenjin sóren gókai* 在日本朝鮮人総連合会) vznikla roku 1955. Nebyla to první korejská levicová organizace, která se v tomto období objevila, nakonec ale byla jediná, která dodnes přežila a v Japonsku funguje jako organizace zastupující zájmy státních příslušníků hlásících se k severokorejskému občanství.

První podobnou organizací založenou v roce 1945 byla původně komunistickými aktivisty založená Liga Korejců, japonsky *Zainihon Čósendžin renmei* (在日本朝鮮人連盟), zkráceně *Čóren*, která postupem času získala podporu Japonské komunistické strany a strany Kómeitó (Strausz 2006: 648). Prvotní účel jejího založení byl financování repatriací do Severní Koreji (Ryang 2000: 24). Postupem času ale také v určité míře fungovala jako nástroj šíření tamní propagandy, především skrze zakládání a obnovu korejských etnických škol, které byly v rámci japonské asimilační politiky zrušeny a zakázány (Lee 1979: 34-6). V neposlední řadě také měla organizace podpořit vztahy mezi severokorejskou vládou a Korejci žijícími v Japonsku. Protože se ale americká okupační správa obávala možných komunistických aktivit, v roce 1948 se začaly korejské etnické školy hromadně uzavírat, jelikož jejichž fungování bylo postaveno mimo nově vydané japonské zákony, a samotná organizace pak byla nakonec v roce 1949 zakázána (Strausz 2006: 648).

Její následovník – organizace *Minsen*⁴ – byla založena v roce 1951. Jejími zakladateli byli opět povětšinou levicově orientovaní Korejci (někteří z těchto aktivistů byli během války jako političtí vězni zbaveni svobody a propuštěni až s jejím koncem v roce 1945), kteří si za hlavní cíl kladli navrátit občany zpět na korejský poloostrov (Ryang 2000: 24; Lee 1979: 34-6). V této době nebylo rozdělení korejského poloostrova považováno za dlouhodobou záležitost, a protože severokorejská agenda byla v poválečné době populárnější, měla na počátku svého vzniku organizace kolem 1,5 milionu podporovatelů. Tato organizace byla nakonec rozpuštěna samotným Kim Čong-ilem a v roce 1955 nahrazena právě dodnes fungující organizací *Sóren*. (Strausz 2006: 648)

⁴ Japonsky celým názvem *Zainiči Čósen tóicu minšu sensei* (在日朝鮮統一民主戦線) neboli Korejské sjednocení demokratické fronty; zkráceně *Minsen* (民戦).

Mindan (*Zainihon Daikanminkoku mindan* 在日本大韓国民団⁵), v překladu Unie jihokorejských rezidentů, byla naopak založena již v roce 1946 a dodnes podporuje jihokorejské zájmy. Styčné body mezi oběma organizacemi ale byly, hlavně ve svých počátcích. *Sóren* stejně jako *Mindan* se snažila zajistit korejské menšině bezpečí a ochranu, podporovala sjednocení Koreje (přestože každá organizace si přála vítězství jiné strany) a byla silně proti Japonsku a japonské asimilaci. Hlavní rozdíl mezi nimi byl v tom, že podporovatelé jihokorejské strany neměli tak široké zkušenosti a silnou ideologickou základnu jako levicoví aktivisté, a jihokorejská vláda je až do roku 1960 ani finančně, ani jakkoli jinak, příliš nepodporovala (Lee 1979: 38).

Obě organizace zpočátku spojovala snaha navrátit korejské občany do jejich rodné země, téměř ve všem ostatním se ale organizace až dodnes svými názory a postoji rozcházejí. Zatímco jihokorejská organizace je spíše pro začlenění korejské menšiny do japonské společnosti a jako možný způsob tohoto začlenění vidí např. naturalizaci, severokorejská strana je výrazně více nacionalisticky smýšlející a naturalizaci odmítá. Snaží se zachovat si svou kulturu, podporuje výuku korejštiny a většina Korejců patřící k této skupině obyvatel uzavírá manželské svazky výhradně s jinými Korejci severokorejské příslušnosti.

⁵ Unie se v roce 1946 původně jmenovala *Zainihon Čósen kcorjú mindan* (在日本朝鮮居留民団), tedy Unie korejských rezidentů žijících v Japonsku (<https://www.mindan.org/aboutus.php>). Se založením Jižní Koreje v roce 1948 ale bylo označení *Čósen*, kterým se nově označovali výhradně severokorejští rezidenti, z názvu vypuštěno a nahrazeno bylo označením pro Jihokorejskou republiku. Nově tedy organizace nesla název *Zainihon Daikanminkoku kcorjú mindan* (在日本大韓国民居留民団). V roce 1994 bylo z názvu odebráno politicky nekorektní slovo *kcorjú* (居留) čili rezident.

2.2. Změny zavedené okupační správou a jejich následky

Jednou z prvních významnějších změn (dotýkajících se korejské menšiny žijící v Japonsku), kterou americká okupační správa po ukončení války v Japonsku zavedla, byl imigrační kontrolní systém z let 1947-1952 (Morris-Suzuki 2006). Tato praktika měla vícero důvodů: americká vojska se obávala přílivu ilegálních zaměstnanců, kteří by mohli podkopávat japonskou ekonomiku; přes hranice se také začali snažit zpět do Japonska dostat repatriovaní Korejci, kteří se buď do Japonska dostali již před válkou v Pacifiku a byli deportováni v podstatě z donucení, nebo kteří posléze zjistili, že život v jejich rodné zemi je pro ně mnohem těžší než v Japonsku. Mnoho z nich se tak pokoušelo dostat na malých loďkách zase zpět, v Koreji totiž již neměli žádné zázemí, rodinu a především žádný majetek. Dalším z důvodů pro zavedení přísné kontroly hranic bylo také propuknutí cholery na korejském poloostrově v roce 1946 a její možné šíření i do Japonska (i přes více méně uzavřené hranice se ale nemoc v malé míře do země dostala, přes hranice totiž stále měli možnost putovat repatriovaní Japonci z koloniálních zemí či válečných oblastí). V neposlední řadě bylo také velmi nežádoucí, aby se do Japonska dostávaly jakékoli „nežádoucí elementy“ neboli korejští (a jiní) komunisté. Toto uzavření tak dokázalo v několika konkrétních případech doslova rozdělit rodiny.

Podobným způsobem vstoupilo v platnost také Nařízení o registraci cizinců (*gaikokudžin tóroku* 外国人登録) v roce 1947, které bylo též vydáno pod příkazem SCAPu⁶ (Morris-Suzuki 2006: 7, 13). Tento příkaz nařizoval všem cizincům, včetně korejských minorit, povinnost zaregistrovat se jako cizinci a mít u sebe neustále průkaz identity. Od 1951 pak oficiálně začalo platit Nařízení o imigrační kontrole (*šucunjúkoku kanrirei* 出入国管理令), založené na základech zmíněného vzoru zavedené okupační správou, které sloužilo pro kontrolu příchodu cizinců do Japonska (resp. zakazovalo zaměstnávat cizince, ale povolovalo krátkodobé pracovní návštěvy). Všichni cizinci se tak museli podle Zákona o registraci cizinců (*gaikokudžin tórokuhó* 外国人登録法) zaregistrovat k pobytu, jinak jim hrozila deportace jako ilegálním přistěhovalcům. Po ukončení americké okupace se tyto funkce imigrační kontroly přesunuly pod správu Úřadu pro kontrolu imigrace (*njúkoku kanrikjóku* 入国管理局), který dnes spadá pod japonské Ministerstvo spravedlnosti.

⁶ SCAP (celým názvem Supreme Commander for the Allied Powers) je zkratka pro titul, kterým byl označován generál Douglase MacArthur jako velitel okupační správy Japonska (Reischauer 2000: 270). Touto zkratkou se označovala i jemu podřízená okupační jednotka.

Spolu s výše zmíněnými změnami, co se vstupu do Japonska týče, se řešil i osud samotných obyvatel a přistěhovalců, kteří pocházeli z bývalých koloniálních území Japonska (Ryang 2000: 23). Bohužel tato otázka nebyla nikdy zcela dořešena. Místo toho, aby měli tito původně japonští občané možnost si vybrat své nové občanství (japonské nebo podle místa jejich původu), v roce 1952, krátce předtím, než vstoupila v platnost Sanfranciská smlouva, všichni obyvatelé, kteří nebyli zapsáni v rodinných matrikách v Japonsku (přestože se tím pádem jednalo např. i o „čistokrevné“ Japonce usídlené v koloniální Koreji či na Tchaj-wanu), pozbyli japonského občanství a všech práv s tím souvisejících. Všichni tito lidé se stali osobami bez státní příslušnosti.

V roce 1950 také vstoupil v platnost revidovaný Zákon o občanství, podle kterého v Japonsku platila právní zásada (patrilinéární) *ius sanguinis*, japonské státní občanství se tak dědilo po otcovské linii (Ryang 2000: 22). Tato praktika se uplatňovala až do roku 1985 a pro korejské minority (stejně jako pro všechny ostatní cizinecké menšiny) tak bylo získání japonského občanství prakticky znemožněno.

S vydáním zákona o registraci cizinců bylo ale nutno Korejce nějakým způsobem na jejich identifikačních kartách pojmenovat, přestože toto pojmenování neoznačovalo jejich opravdové občanství. Po skončení války jim bylo do kolonky národnosti zapsáno slovo *Čósen* (朝鮮), v podstatě „pocházející z korejského poloostrova“ (Ryang 2000: 25). V tu dobu žádný oficiální korejský stát zatím neexistoval, země byla osvobozená od japonské nadvlády, vítěznými mocnostmi ale byla rozdělena na dvě části a prozatím neměla samostatnou vládu. Po založení obou korejských republik jihokorejská vláda projevila zájem o to, aby korejští občané mohli používat pro svou národnost pojem *Kankoku* (韓国). Protože japonská vláda ani jeden nově vzniklý stát (a tím pádem ani jeho národnost) v této době neuznávala, nepovažovala tento krok za jakkoli podstatný. Přesto se našli tací, kteří se pokusili svou „národnost“ v identifikační kartě změnit na *Kankoku*, protože tím chtěli explicitně vyjádřit, že se hlásí k jihokorejskému státu. Toto rozdělení Korejců na *Kankoku* a *Čósen* poté potvrdila i korejská válka, kvůli které se korejští obyvatelé – jak na korejském poloostrově, tak v Japonsku – jednou provždy rozdělili na příznivce severokorejských idejí a na podporovatele těch jihokorejských. V Japonsku tyto dvě skupiny dále rozdělila příslušnost ke dvěma již zmíněným korejským organizacím – *Mindan* a *Sóren*.

2.2.1. Boje o etnické školy

Poptávka po korejských školách se začala objevovat již ve 30. letech 20. století (Ryang 2000: 143). Tehdy se postupně Korejci, kteří přišli během nebo po první světové válce, začali v Japonsku usazovat a touha po tom, aby jejich děti navštěvovaly školu, kde by se mohly učit korejský jazyk, rostla. V této době již korejské minoritě nebylo vyloženě zakazováno navštěvovat školy spolu s japonskými dětmi, korejské školy ani nebyly segregovány. Navíc se povinná školní docházka týkala i korejských dětí. Přesto však hlavně poslední bod nebyl u Korejců jakkoli striktně vyžadován. Když už korejské děti do školy chodily, korejština nebyla vyučovaným předmětem.

Větší zájem o etnické korejské školy se začal objevovat až s koncem druhé světové války. Jakmile po roce 1946 skončila první vlna repatriace a bylo jasné, že v Japonsku i nadále zůstane několik set tisíc obyvatel korejského původu (minimálně do skončení nepokojů na korejském poloostrově), začal o korejské školy být velký zájem (Ryang 2000: 147-149). Japonská anexa a následná snaha o asimilaci korejských obyvatel způsobila, že značná část Korejců – především mladších generací – již postrádala jazykové dovednosti svých prarodičů a rodičů a znalosti své vlastní kultury, které by jim při návratu do Koreje chyběly. V záležitosti budování a financování korejských škol se začala angažovat tehdejší Liga Korejců (*Čóren*), která začala vybírat prostředky na budování školních prostor – a to především od samotné korejské komunity, nikoli však pouze rodičů dětí – případně s některými školami domluvila pronajmutí části japonských škol. Korejci sami tento typ výuky začali nazývat „etnické vzdělávání“ (*minzoku kjóiku* 民族教育). Liga Korejců také spolu s potřebnými prostorami zajistila učební materiály a studijní plán, v rámci kterého byl celkem logicky podporován korejský nacionalismus a naopak byly kritizovány japonské asimilační snahy. Ke konci roku 1947 již bylo tímto způsobem založeno 541 základních škol, 7 nižších středních a 22 škol pro dospělé, navštěvovalo je přibližně 62 000 studentů a vyučovalo 1 500 učitelů (Tsutsui 2008: 406).

Korejské etnické školy ve svých počátcích nepředstavovaly v očích japonských úřadů žádnou hrozbu. Nedalo se říct, že by je jakkoli plošně, například finančně, podporovali (Ryang 2000: 149). To záleželo pouze na místní komunitě a tamních úřadech. Školy ale nebyly ani cíleně zakazovány. Situace se ale brzy začala výrazně měnit. Již v průběhu roku 1947 se americká okupační správa začala pokoušet korejské školy nějakým způsobem zahrnout do japonského vzdělávacího systému a předejít tak možnému šíření komunistické ideologie (Tsutsui 2008:

406). Navíc až do roku 1952 byli ti Korejci, kteří po první vlně repatriací zůstali v Japonsku, prozatímně považováni za japonské občany, tudíž jejich zájem o korejské školy byl okupační správou vyhodnocen jako protizákonný a potenciálně nebezpečný (Ghadimi 2018: 262-263). V tuto dobu nebylo zcela jisté, jakým způsobem se ke korejské minoritě má přistupovat (zda jako k japonským občanům nebo jako k národu osvobozenému od japonské nadvlády). Podobným způsobem bylo nejasné, co s jejich školami. Ze strany vlády byla snaha nižší stupně korejských etnických škol zařadit do kategorie „smíšených škol“ (*kakušu gakkó* 各種学校), mnoho korejských škol se však kvůli nejasnému přístupu tamních prefekturálních úřadů do této kategorie nezahrnovalo (Ryang 2000: 150).

Od následujícího roku se přístup japonských úřadů ke korejským školám ještě zhoršil. Na nátlak americké okupační správy japonské Ministerstvo školství vydalo na začátku roku 1948 příkaz, podle kterého všechny korejské děti musely navštěvovat pouze školy akreditované prefekturální vládou (Ryang 2000: 150). Korejské školy, které chtěly získat akreditaci od japonských úřadů, musely učit podle japonského studijního plánu, ve kterém byl například korejský jazyk vyučován pouze jako volitelný předmět. Původní kategorie „smíšených škol“ byla nově ustanovena jako mimoškolní vzdělání. Všechny ostatní korejské školy, které se do té doby vůbec neregistrovaly, obdržely příkaz k uzavření do konce měsíce března stávajícího roku.

Liga Korejců, stejně jako samotná korejská komunita, se škol pochopitelně vzdát nechtěla. V průběhu dubna stejného roku zorganizovali korejští obyvatelé několik demonstrací, dovolávajíc se zrušení nového příkazu (Ryang 2000: 151; Tsutsui 2008: 406). Několik učitelů bylo zatčeno, potyčky mezi policií a korejskou minoritou byly čím dál početnější. Přestože se Liga snažila v oblasti učebních osnov dosáhnout kompromisu, japonská vláda ji nevyslyšela.

Celá situace nakonec vyvrcholila několika půtkami známými jako „Hanšinské boje o vzdělání“ (*Hanšin kjóiku džiken* 阪神教育事件) ve městech Ósaka a Kóbe, kde historicky vždy žila nejpočetnější korejská skupina. Od 23. dubna probíhaly v této oblasti rozsáhlé protesty (Ryang 2000: 151-152). Jak korejští rodiče, tak i korejští členové učitelského sboru se proti zavírání škol silně ohradili a odmítali opustit pronajímané prostory japonských škol. Přestože se nakonec korejským reprezentantům podařilo setkat se se zástupci místních japonských úřadů a zdánlivě se začalo mluvit o možném kompromisu (co se koexistence korejských škol v rámci japonského školského systému týče), již 25. dubna americká okupační správa vyhlásila v celé prefektuře Hjógo mimořádný stav a situace se tak opět změnila v neprospěch Korejců

(Vasiljevová 1986: 471; Ryang 2000: 153). V Kóbe začalo hromadné zatýkání japonskou policií a americkou armádou, celkový počet uvězněných nakonec dosáhl téměř dvou tisíc jedinců. Několik desítek z nich pak bylo postaveno před soud, odsouzeným bylo přiděleno vždy několik let nucených prací.

V Ósace byla situace ještě o něco vážnější; během několikadenních protestů se před budovami místních úřadů shromáždilo přibližně 30 000 demonstrantů, kteří se dožadovali zrušení příkazu o uzavírání korejských etnických škol (Ryang 2000: 152-153). Když se policii demonstranty nepodařilo rozehnat, začala nakonec do davu střílet. Jedinou obětí se stal šestnáctiletý chlapec jménem Kim Tae-il, několik dalších jich bylo zraněno. Stejně jako v Kóbe, i zde byla většina zatčených postavena před soud a odsouzena k nuceným pracím.

Boje ustaly až s jednáním mezi Ligou Korejců a tehdejším japonským ministrem školství Moritou Tacuem (森戸辰男) na začátku května. Podle dohody mohly korejské školy dále existovat jako školy soukromé (Vasiljevová 1986: 471-472). Podléhaly tak sice určitým restrikcím, jelikož musely respektovat japonský školní systém, spolu s tímto opatřením ale ministerstvo také zavedlo několik nových nařízení, co se korejských volitelných předmětů na japonských školách týče, aby výuku na těchto školách zlegalizovalo.

V roce 1949 přišla další změna. Protože ten samý rok získala Japonská komunistická strana v parlamentu nejvíce křesel od svého založení (celkem 35), japonské i americké úřady dostaly strach. Korejská minorita sice již k volbám nemohla, o vztazích Ligy Korejců s touto stranou se ale dobře vědělo (Ryang 2000: 153-154). Na podzim stejného roku tak byla korejská organizace rozpuštěna jako nedemokratická a spolu s tím se opět musely zavřít i všechny školy, které organizace založila. Zbytek korejských škol se měl „reorganizovat“ a opět se zaregistrovat. Tímto způsobem nově schválené školy byly ale pouze tři. Zbylé školy byly zahrnuty do přílehlých japonských škol (převážně v oblasti Tokia), některé byly jednoduše předělány na japonské školy dosazením japonského učitelského sboru, který nahradil ten korejský (tyto školy byly nakonec stejně v roce 1955 uzavřeny). V oblastech okolo Kóbe školy zůstaly, přestaly ale být součástí japonského vzdělávacího systému. Například v Ósace a okolí se do japonských škol zavedlo několik nepovinných předmětů o korejské historii, jazyce a kultuře.

Po roce 1955 nově založená severokorejská organizace *Sóren* opět korejské etnické školy otevřela, japonským ministerstvem byly znovu uznané jako „smíšené školy“ a byly tak i nadále postaveny mimo oficiální japonský vzdělávací systém. Ten pak studentům mimo jiné

neumožňuje studium na japonských vysokých školách, aniž by museli projít určitými kurzy a složit speciální zkoušku (Tsutsui 2008: 406). Přestože tím pádem severokorejské školy nedostávaly od japonského Ministerstva školství žádné finance, těšily se z počátku velké oblibě u korejských obyvatel, a mezi studenty se řadili i ti, kteří se považovali za Jihokorejce (Ryang 2000: 5). Postupnými zjevnými propojeními se Severní Koreou, která tyto školy velmi dlouho financovala, se jejich návštěvnost postupně omezila na víceméně výhradně severokorejské příslušníky. Co se obecných čísel návštěvnosti korejských škol týče, v roce 1974 navštěvovalo 80 % korejských dětí japonské školy (z čehož převážná část byli jihokorejští příslušníci), 18 % školy organizace *Sóren* a 2 % dětí školy organizace *Mindan* (Lee 1979: 34-6). V roce 1988 se čísla ještě více zvýšila, respektive snížila – 86,5 % studentů navštěvovalo japonské školy, 12,5 % severokorejské a pouze 1 % školy jihokorejské.

2.2.2. Ilegální imigranti

V padesátých letech se začal ve větší míře zvyšovat příliv ilegálních migrantů do Japonska, z čehož nejvíce bylo právě obyvatel korejského poloostrova (Morris-Suzuki 2006: 5). Kvůli uzavřeným hranicím a často nuceným repatriacím se spousta rodin ocitla v situaci, kdy část rodiny zůstala v Japonsku a část se musela vrátit do Koreje. Právě proto, že mezi těmito repatriovanými Korejci byli i ti, kteří do Japonska přišli ještě před válkou, a spousta z nich se do své rodné země již vracet nechtěla, pokoušeli se do Japonska dostat na (postupem času k tomuto účelu vyhrazených) lodích nelegální cestou. Nebyli to ale jen ti Korejci, kteří se snažili dostat zpět za svými rodinami. Právě v padesátých letech to byli také často migranti, kteří přicházeli z důvodu konfliktu na korejském poloostrově, hledali lepší pracovní i životní podmínky, někteří také byli studenti, kteří podobně jako při anexi Koreje na začátku 20. století vyhledávali lepší studijní příležitosti.

Právě tímto problémem se zabýval Úřad pro kontrolu migrace. V přístavech byly zřízeny hlídky, které jakýkoli podezřelý pohyb musely nahlásit a ihned řešit (Morris-Suzuki 2006: 11-13). Přesto však nebyly schopny odhalit všechny tyto imigranty a čísla, která Úřad pro kontrolu migrace zveřejnil, jsou zřejmě daleko od pravdy.

Ti, kteří byli chyceni, byli téměř vždy odvedeni k výslechům, které mohly trvat i dny (Kim 2016: 86-87; Morris-Suzuki 2006: 14-17). Poté byli převezeni do vazeb k tomuto účelu určených a vybudovaných – Ómura a Hamamacu, odkud měli být ilegálně příchozí cizinci hromadně deportováni zpět do své země. Ve skutečnosti zde spousta z nich strávila až několik let svého života. Kvůli neklidu na korejském poloostrově totiž nebylo úplně jasné, kam přesně je deportovat. Mezi roky 1950-1979 bylo každopádně nelegálních imigrantů s korejským občanstvím deportováno zpět do své země kolem 33 000 (přestože většina byli příchozí imigranti, část z tohoto čísla tvořili také Korejci, kteří byli propuštěni z japonského vězení).

Zajímavé je, že spousta migrantů, kteří se do Japonska dostali a byli nuceni přežívat v utajení a ve strachu, se po čase často sami přiznali. Podle dat z roku 1975 (Morris-Suzuki 2006: 12) se jedna třetina těch, které úřady zatkl jako nelegální cizince, přišla na Úřad pro kontrolu migrace udat sama. Dá se říci, že většina doufala, že se jim dostane „speciálního povolení k pobytu“ (*zairjú tokubecu kjoka* 在留特別許可), které Ministerstvo spravedlnosti mohlo udělit v případě, že tak uznalo za vhodné. Stejně tak neopomenutelný je ale i fakt, že Úřad pro kontrolu migrace toto speciální povolení nevydával podle pevně stanovených pravidel. Podle

tehdejších zaměstnanců se pravidla lišila město od města a nemalý důraz byl kladen na to, jak moc se za dobu svého pobytu v Japonsku dokázali dotyční začlenit do místní komunity. Pokud jde o sledování uprchlíků v Japonsku, velmi často se také stávalo, že přestože byli cizinci nahlášení někým ze svého okolí, jejich vyšetřování nakonec bylo z neznámých důvodů přerušeno. Celkový počet těch, kteří se v poválečném období do Japonska těmito způsoby dostali, proto zůstává neznámý (Morris-Suzuki 2006: 12-14).

Poválečnou imigrační situaci Morris-Suzuki Tessa v závěru své práce shrnuje následovně:

„Pravděpodobně nejvíce palčivým problémem při jednání s korejskými migranty v poválečném období, byla povaha vztahů mezi japonskou vládou a oběma Korejemi. (...) Historie (ilegální migrace) poukazuje na to, jak důležitou roli hrají mezinárodní vztahy daných zemí v rozhodování o osudu migrantů. Mezi Japonskem a Severní Koreou (diplomatické a mezinárodní) vztahy neexistovaly a vztahy mezi Japonskem a tehdeším režimem Jižní Koreje byly po dlouhou dobu napjaté. Jak japonská, tak jihokorejská vláda považovala migranty za přítěž a možný zdroj nepokojů a ani jedna strana neprojevovala přílišný zájem o ochranu práv těchto lidí. Nakonec se tak nelegální migranti často stali (...) pěšáky ve hře o moc mezi oběma státy. Poválečná problematika vrhá světlo nejen na potřebu uzavření mezinárodně uznávaných dohod, které by ochraňovaly práva migrantů, ale také na regionální spolupráci mezi oběma zúčastněnými státy: spolupráci, která by vytvářela prostor pro hlasy migrantů a jejich komunit, kde budou vyslyšeny, spíše než aby státy spolupracovaly v oblasti uzavírání hranic před potenciální hrozbou pohyblivých populací.“ (Morris-Suzuki 2006: 22)

3. Zásadní proměny ve společnosti v 70. a 80. letech

Již na začátku 50. let se mezi japonskou a jihokorejskou vládou začalo domlouvat možné uzavření diplomatických vztahů (Lee 1979: 40, 46). Hlavními body kromě např. teritoriálních sporů a způsobů řešení společné historie byly samozřejmě i Korejci žijící v Japonsku a jejich budoucnost. Kvůli pokračujícím repatriacím do Severní Koreje se sice pro Japonsko od roku 1959 tento problém alespoň částečně vyřešil, vztahy mezi Jižní Koreou a Japonskem ale tím pádem v této době ochladly.

Normalizace vztahů byla nakonec oběma stranami uznána a podepsána roku 1965 a jihokorejští státní příslušníci žijící v Japonsku tak konečně získali možnost získat plnohodnotné korejské občanství uznané japonskou vládou. Součástí dohody mezi oběma zeměmi bylo mimo jiné zřízení bilaterálních vztahů a anulování veškerých smluv podepsaných mezi zeměmi před rokem 1910 (Lee 1979: 40, 43). Jihokorejská vláda také byla Japonskem uznaná jako jediná legální vláda na korejském poloostrově. Mimo jiné také japonští úředníci začali uznávat oficiální dokumenty od korejské vlády nebo jihokorejské organizace *Mindan*, zatímco ty samé dokumenty zprostředkované severokorejskou organizací *Sóren* často nedosáhly stejného uznání a legitimacy (Kim 2016: 116).

Pro tyto nově uznané jihokorejské občany začalo platit právo na trvalý pobyt (*kjótei eidžúša* 協定永住者), pokud do Japonska přišli dříve než před srpnem 1945, tedy před koncem druhé světové války, a od té doby zde pobývali. Získali tak například možnost vycestovat a opět se do Japonska vrátit, studovat v zahraničí a navštívit rodinu v Jižní Koreji (Morris-Suzuki 2006: 10; Lee 1979: 46). Nehrozilo jim také, že v případě spáchání trestného činu budou deportováni zpět do Koreje (s výjimkou závažných činů vyžadujících dlouhodobé uvěznění). Nezískali však veškerá práva japonských občanů, tedy například nárok na sociální dávky či na sociální bydlení. O tento nový typ pobytu navíc museli sami požádat, jednoznačnou podmínkou byla jihokorejská příslušnost.

Během sedmdesátých a osmdesátých let se situace pomalu začala pro korejskou minoritu zlepšovat. Přestože Korejci i nadále čelili diskriminaci v oblasti zaměstnání (a platu), stejně jako již zmíněné diskriminaci v oblasti vzdělávání, i oni pocíťovali ekonomický růst stejně jako zbytek japonské populace (Ryang, 2000: 5-6). Část Korejců se v této době začala věnovat podnikání – vlastnili restaurace, obchody nebo pačinko podniky, přestože největší část stále

pracovala na hůře placených pozicích.⁷ Díky tomu, že Japonsko v této době podepsalo několik mezinárodních smluv ohledně lidských práv, i v oblasti cestování a povolení k pobytu se pro ně situace znatelně zlepšila. Navíc se vystřídal generace. Mezi Korejci teď bylo mnohem více těch, kteří v Koreji nikdy nebyli, korejštinu často nepoužívali, byli obklopeni japonskou kulturou, navštěvovali japonské školy, mnohem lépe se tak adaptovali do japonské společnosti a řešili jiné problémy než generace před nimi. Korejské organizace *Mindan* a *Sóren*, které si jako hlavní cíl kladly návrat Korejců zpět do jejich vlastí, byly korejskou komunitou odsunuty do pozadí, Korejci se teď v první řadě snažili zařadit do japonské společnosti a zajistit si potřebná práva a nároky s tím související. Začal vzrůstat počet naturalizací a mezinárodnostních sňatků.

Co se korejských škol týče, během sedmdesátých let nedošlo prakticky k žádnému posunu k jejich legalizaci. Korejská komunita se v představě o jejich možné budoucnosti (podobně jako v dalších jiných ohledech) značně rozcházela (Tsutsui 2008: 406). Zatímco velmi nacionalisticky orientovaná severokorejská strana požadovala zahrnutí korejských škol do japonského systému, jihokorejská strana se více snažila o podporování etnické výuky na japonských školách v rámci povinných či nepovinných předmětů. I kvůli nesourodosti jejich požadavků se tak tato problematika na celostátní úrovni nevyvíjela, konkrétní změny vždy záležely na místních institucích.

Protože se situace začala v této době znatelně otáčet ve prospěch jihokorejské vlády a s ní související organizací *Mindan*, od sedmdesátých let se začaly pod dohledem právě zmíněné jihokorejské organizace zastupující Korejce v Japonsku organizovat návštěvy rodného státu – tedy Jižní Koreje – pro ty, kteří se především jako zastánci komunistické ideologie identifikovali jako Severokorejci a do země svého původu (protože velká část jich pocházela právě z jižních provincií) tak neměli legálně umožněný vstup (Kim 2016: 103-104). Kromě toho, že tyto návštěvy umožňovaly rodinám se znovu setkat, bezesporu také sloužily jako důkaz toho, jak se život v Jižní Koreji vyvíjí a dávaly těmto Korejcům podnět k tomu, aby se sami začali také označovat za Jihokorejce.

⁷ Data japonského Ministerstva spravedlnosti z roku 1999 uvádí, že 66% Korejských obyvatel bylo bez zaměstnání, z těch zaměstnaných nejvíce našlo práci v oblasti manuálních prací, jako administrativní pracovníci, nebo jako prodavači. (<https://www.mindan.org/syakai.php>)

3.1. Společenské a politické změny v pojetí Korejců

Bezprostředně po skončení války, tedy předtím, než byla podepsaná Sanfranciská smlouva a Korejci tak oficiálně pozbyli japonské občanství, byla skupina bývalých koloniálních subjektů – tedy v početně nejvyšším zastoupení Korejci a Tchajwanci – označena jako *daisangokudžin* (第三国人). Pod tímto termínem je japonská vláda a okupační správa rozlišovaly od ostatních cizinců, například Američanů (Ryang 2009: 130; Kim 2016: 78). Toto označení evokovalo nižší postavení těchto cizinců, mimo Japonců například i ve srovnání s cizinci označovanými jako *gaikokudžin* (外国人).

Od roku 1952 se pak všichni cizinci, jejichž otec neměl japonské občanství, museli zaregistrovat jako cizinci žijící v Japonsku. Toto nové ustanovení pramenilo ze Sanfranciské smlouvy, která Korejce zbavila japonského občanství a všech práv a povinností s tím souvisejících.

Japonské a jihokorejské diplomatické vztahy byly oficiálně oběma stranami podepsány roku 1965 v rámci Základní smlouvy mezi Japonskem a Jižní Koreou (*Nikkan kihon džójaku* 日韓基本条約). Pro jihokorejskou menšinu to znamenalo získání nového typu trvalého pobytu v Japonsku (*kjótei eidžúša* 協定永住者). Týkalo se těch, kteří zde trvale žili před rokem 1945, měli potřebné dokumenty tuto skutečnost dokládající, a hlásili se k jihokorejskému občanství.

Přístup jihokorejské vlády k severokorejským příslušníkům menšiny byl a stále také je poněkud rozpolcený – na jednu stranu je bezpochyby odsuzují za jejich náklonnost k severokorejskému režimu, zároveň se ale tuto severokorejskou minoritu žijící v Japonsku snažili výše zmíněnou smlouvou takřkajíc přesvědčit, že věrnost Jižní Koreji se jim vyplatí více a dodnes i tyto občany počítají do svých statistik Jihokorejců žijících v zahraničí (Kim 2016: 116-117). Vztahy severokorejské vlády a jejího neoficiálního zástupce v Japonsku – organizace *Sóren* – se severokorejskou minoritou nejsou o nic méně složité. Podle severokorejského zákona o občanství mají Korejci žijící v Japonsku jasný nárok na toto občanství. Protože ale není tento stát Japonskem uznáván, nemají tito Korejci možnost do KLD libovolně odcestovat a samotné sebeurčení jako Severokorejec jim nezaručuje získání pasu Severní Koreje.

Spolu s tím, jak japonská ekonomika v 60. letech rostla, bylo potřeba se přizpůsobit celosvětovému dění na poli lidských práv, aby se předešlo možným diplomatickým sporům

s ostatními zeměmi (Surak 2008: 559). Když se následně v roce 1975 Japonsko stalo součástí skupiny G7⁸, muselo například přijmout první uprchlíky ze zahraničí.

Podobným způsobem poté Japonsko podepsalo několik mezinárodních úmluv, především však Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (zkráceně *džijú kenkijaku* 自由権規約) v roce 1979; dále Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech (zkráceně *šakai kenkijaku* 社会権規約)⁹ ve stejném roce a pro korejskou menšinu pravděpodobně nejpodstatnější Úmluvu o právním postavení uprchlíků (zkráceně *nanmin džójaku* 難民条約) podepsaná v roce 1981. Aby tyto smlouvy mohly vejít v platnost, bylo potřeba upravit stávající zákony, kterých se úmluvy dotýkají (Ryang 2000: 28). Nastávající změny, které nějakým způsobem výrazněji ovlivňovaly korejskou minoritu, se týkaly především zlepšení podmínek na úrovni sociální podpory od státu – Korejci měli mimo jiné nově nárok na starobní důchod, sociální bydlení a příspěvky na péči o děti (Surak 2008: 559). V roce 1986 Ministerstvo zdravotnictví také udělilo všem cizincům, kteří žijí v Japonsku déle než rok nárok, na národní zdravotní pojištění (Strausz 2006: 652).

Výše zmíněna Úmluva o právním postavení uprchlíků navíc zajišťovala trvalý pobyt pro všechny Korejce žijící v Japonsku, tedy včetně těch, kteří si do té doby nepožádali o jihokorejské občanství a žili tak stále pouze s formálním označením *Čósendžin*. Tato změna přišla se stejnými právy, jako bylo dosažení jihokorejského občanství po roce 1965 – všichni Korejci najednou mohli vycestovat a bylo jim zaručeno, že se také budou moci bez problému vrátit do Japonska (Ryang 2000: 28, 40). V osmdesátých letech se tak výrazně zvýšil počet Korejců bez jihokorejského občanství cestujících mimo Japonsko. Jejich cesty velmi často vedly právě do Severní Koreje a to především v různé tamější významné dny.

Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen (zkráceně *džoši sabecu teppai džójaku* 女子差別撤廃条約) byla jednou z dalších mezinárodních smluv, kvůli kterým bylo nutno reformovat tehdejší zákony. Konkrétně se jednalo o občanský zákon, resp. způsob nabytí japonského občanství. Do roku 1985, kdy byla Úmluva podepsána, bylo možno japonské

⁸ Jedná se o sdružení průmyslově nejvyspělejších států světa, v rámci nějž se pravidelně setkávají jejich představitelé. Funguje od roku 1975 a jeho členy jsou: Kanada, Francie, Německo, Itálie, Japonsko, Spojené království, Spojené státy americké.

⁹ Zajímavým poznatkem je, že Japonsko jako jedna z mála vyspělých zemí některé z článků tohoto paktu musela upravit podle svých zákonů. Jedná se například o část, která povoluje státním zaměstnancům ve sféře obrany pořádat stávky – v Japonsku to možné není a zákaz se navíc vztahuje i na zaměstnance hasičských záchranných sborů. Dále Japonsko nemá ze zákona uloženo umožnit zaměstnancům placené volno, a základní a sekundární školy mohou být zpoplatněné.

občanství získat pouze ve chvíli, kdy otec daného člověka měl japonské občanství. V rámci zrovnoprávnění obou pohlaví se nově dalo občanství získat skrze linii obou rodičů a stalo se tak o něco dosažitelnější (Surak 2008: 559-560).

Samotné získání japonského občanství tzv. naturalizací však i dnes stále z velké části závisí na subjektivním rozhodnutí úřadů. Pro jeho získání touto cestou je třeba být starší 20 let, pobývat v Japonsku déle než 5 let, být schopen sám se uživit, prokázat „slušné chování“ a striktně dodržovat japonskou Ústavu (Surak 2008: 564). Nejen kvůli tomu je žádost o povolení k trvalému pobytu (ke kterému je potřeba více než 10 let pobytu v Japonsku) častější než naturalizace. Neopomenutelným důvodem, proč mnoho Korejců naturalizaci odmítá, je přirozeně jejich vlastní národnostní cítění, které by museli naturalizací popřít (Strausz 2006: 653).

I přesto se naturalizace v průběhu poválečných let mezi korejskou menšinou začala stávat častější, přirozeně převážně u generací, které se narodily v Japonsku a nikdy na korejském území nebyly (Ryang 2000: 6). V 60. letech se čísla ročně držela kolem 3 500 naturalizovaných Korejců za rok, v 80. letech se číslo zvedlo na průměrně 5 000 ročně¹⁰. V 90. letech se čísla opět zvedala, v prvním desetiletí 21. století jich bylo ročně kolem 10 000, v posledních letech ale čísla opět rychle klesají. Podobnou změnu ve statistikách lze sledovat i v počtu svateb za rok, přičemž postupem času začalo přibývat sňatků mezi Korejci a Japonci. Zatímco v roce 1965 bylo téměř 65% manželských sňatků uzavřeno výhradně mezi Korejci, v roce 1985 už to bylo jen 28%, z toho téměř 72% byly sňatky osob japonské a korejské národnosti. Čísla i do současnosti mají stejný vývoj, v roce 2013 pouze 9% sňatků bylo mezi osobami s korejskou národností, naopak těch mezi dvěma národnostmi je téměř 90%.

Samotné povolení o trvalém pobytu na začátku 90. let nakonec dostalo svou finální formu úpravou dřívějšího zákona o imigraci z 50. let, Zákonem o imigrační kontrole a přijímání uprchlíků (*šucunjúkokukanri ojobi nanmin ninteihó* 出入国管理及び難民認定法). Díky tomuto zákonu se sjednotilo povolení k speciálnímu trvalému pobytu (*tokubecu eidžúša* 特別永住者) pro všechny Korejce a jejich potomky, kteří žijí v Japonsku od dob kolonizace (Ryang 2000: 28; Surak 2008: 560). Tento zákon začal platit k 1. 11. 1991 a mimo jiné také ustanovil,

¹⁰ (在日本大韓国民団. 在日本大韓国民団 [online]. ©2018. MINDAN. [cit. 20. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.mindan.org/syakai.php>

že k získání občanství není potřeba mít zřízený trvalý pobyt. Příslušníci korejské menšiny získali také více práv než cizinci s normálním povolením k trvalému pobytu.¹¹

Michael Strausz (2006: 653-654) vidí zásadní přelom v pojetí cizinců v tezi Sakanaky Hidenoriho (坂中英徳, narozen 1945) z roku 1975. Státní úředník Sanaka Hidenori věnující se v současnosti imigrační politice a problematice stárnutí japonské společnosti, pracoval od roku 1970 na Ministerstvu spravedlnosti na Úřad pro kontrolu migrace. Na rozdíl od tehdejšího většinového názoru, dle kterého byla snaha otázku korejské minority co nejvíce potlačit a podle něhož bylo třeba – především v bezprostředně poválečných letech – Korejce v co největší míře navrátit do jejich vlasti, Sanaka Hidenori měl za to, že je třeba Korejce zahrnout do japonské společnosti a předejít tak možným problémům či konfliktům. Od roku 1982 se tak postupně začalo ustupovat od pevné kontroly Korejců (a jejich práv) a postupně se politika začala zaměřovat na všeobecnou ochranu jejich lidských práv, s odkazem na podepsané mezinárodní smlouvy zaručující cizincům vhodné životní podmínky v Japonsku. Tato nová politika se promítala v osmdesátých letech mimo jiné také v diskuzi o zrušení povinnosti poskytnout japonským úřadům otisky prstů (Tsutsui 2008: 401-402).

¹¹ Během koronavirové pandemie v roce 2020 jim například bylo až do dubna umožněno vrátit se do Japonska ze zahraničí, přestože ostatním cizincům s běžným trvalým pobytem to bylo zakázáno. (<http://www.moj.go.jp/content/001316999.pdf>)

3.2. Nárok na penzi a příspěvky

Důležitým bodem, který také v průběhu především osmdesátých let výrazně změnil postavení Korejců ve společnosti, bylo získání nároku na japonskou státní penzi. Pro korejskou minoritu bylo až do roku 1982 získání japonského starobního důchodu téměř nemožné. Penzijní plán pro zaměstnance nepokryval velkou skupinu obyvatel – zaměstnance malých firem, dočasných zaměstnání nebo ty, pracující v sektoru služeb, což byly oblasti, ve kterých Korejci nejčastěji nalézali zaměstnání (Tsutsui 2008: 404). Tuto skupinu měl zahrnout národní důchodový plán z roku 1961, na korejskou menšinu, tedy jako na obyvatele bez japonského občanství, se však tento plán nevztahoval.

Na přelomu 70. a 80. let se pomalu začala vzdouvat vlna protestů, především právě z řad Korejců, kteří přestože v Japonsku dlouhá léta žili a pracovali, na penzijní příspěvek stále neměli nárok. Spíše než kvůli těmto místním hnutím se nakonec situace změnila díky již zmíněné Úmluvě o právním postavení uprchlíků, která víceméně postavila cizince (stejně jako i uprchlíky) a Japonce na stejnou úroveň co se nároku na národní penzijní příspěvek týče, jelikož v Japonsku mají mezinárodní smlouvy větší váhu než samotné japonské zákony (Tsutsui 2008: 405). Přestože z této změny tedy korejská minorita vytěžila prospěch, v konečném výsledku samotné upravení zákona nenastalo na základě jejich vlastní snahy postavit se úřadům. Úmluva byla podepsána pod silným nátlakem ekonomicky vyspělých zemí, které požadovaly, aby Japonsko přijímalo uprchlíky, kteří v té době ve velkých vlnách utíkali před tehdejší Vietnamskou válkou. Zavedené změny tak nebyly v první řadě mířeny na korejskou skupinu, o čemž svědčí i fakt, že i přes nové úpravy stále nejsou všichni Korejci oprávněni získat japonský starobní důchod – jedná se především o starší rezidenty, kteří nemají odpracovaných více než 25 let, což je jedna z podmínek pro získání japonské státní penze.

3.3. Problematika tisků prstů a organizace *Mintóren* (民闘連)

Pravděpodobně nejpalčivějším společenským problémem poválečných let pro korejskou minoritu bylo povinné zpracování otisků prstů, jelikož tato praktika svou samotnou podstatou označovala Korejce – stejně jako všechny cizince, na které se zákon také vztahoval – za potenciální kriminálníky (Tsutsui 2008: 399). Povinné zaznamenávání otisků prstů se začalo uplatňovat spolu se Zákonem o registraci cizinců z roku 1952. Podle něj bylo toto pravidlo povinné pro všechny cizince starší 14 let. Stejně jako u kriminálních se otisky musely každé tři roky obnovovat a za odmítnutí uložení otisků mohli cizinci dostat pokutu do výše 30 000 jenů nebo i trest odnětí svobody. Přestože v průběhu let došlo k mnoha různým modifikacím způsobu snímání a frekvence, shromažďování otisků prstů zůstalo povinnou praktikou pro všechny cizince až do roku 1999, pro Korejce jako obyvatele s povolením k trvalému pobytu pouze do roku 1992.

Přestože byla v roce 1965 podepsána mezi japonskou a jihokorejskou vládou smlouva o vzájemném přátelství, čímž mělo ubýt diskriminace vůči korejské menšině, v praxi byla situace poněkud odlišná. Korejci – v této době pouze ti hlásící se k jihokorejské vládě – sice získali v Japonsku výsadní postavení ve srovnání s ostatními cizinci, v žádném případě ale nebyli považováni za občany rovné těm s japonským občanstvím. Důkazem pokračující diskriminace byl v polovině 70. let případ Korejce Park Čong-suka, který se výběrovým řízením dostal do významné japonské firmy Hitachi, která ale svou nabídku na pracovní pozici pro Parka stáhla ve chvíli, kdy zjistila, že se jedná o muže korejské národnosti (Strausz 2006: 649). Park proto firmu žaloval a u soudu v roce 1974 spor vyhrál.

Situace vyvolala v řadách Korejců a jiných aktivistů vlnu nevole a vytvořila půdu pro vznik místních organizací, které bojovaly proti diskriminaci vůči cizincům. V následujícím roce se tak postupně vytvořila organizace *Mintóren* (民闘連, česky Spolek bojující proti diskriminaci etnických menšin¹²), která vzešla ze spojení tří menších místních sdružení a dodnes funguje formou menších rozestých organizací po celé zemi (Fukuoka, Tsujiyama 1991). Na rozdíl od silně politicky orientovaných skupin *Mindan* a *Sóren*, *Mintóren* se drží dále od ideologických otázek identity Korejců a mimo jiné také podporuje asimilaci a začlenění rozdílných etnických skupin do japonské společnosti.

¹² Celým názvem *Minzoku sabecu to tatakau renraku kjogikai* (民族差別と闘う連絡協議会).

Byla to také právě tato organizace, která silně vystupovala proti povinnému ukládání otisků prstů korejské menšiny a v 80. letech podporovala protesty proti pokračování této praktiky. Ukládání otisků sice fungovalo (a vztahovalo se plošně na všechny obyvatele bez japonského občanství) již od 50. let, teprve s podepsáním mezinárodně uznávaných smluv o lidských právech však dostaly protestující skupiny možnost situaci změnit odvolávající se na zmíněné úmluvy. V průběhu osmdesátých let se tak postupně počet obyvatel, kteří protestovali proti snímání otisků prstů, postupně zvyšoval; v roce 1985 z celkového počtu 360 000 cizinců jich otisky buď zcela odmítalo poskytnout, nebo bylo alespoň silně proti této praktice více než 10 000 (Strausz 2006: 650). Kampaň proti snímání otisků prstů podepsalo až 1,8 milionu obyvatel Japonska (Tsutsui 2008: 400).

Zajímavý byl postoj organizací *Mindan* a *Sóren* k této situaci – ani jedna organizace se v tomto ohledu nestavěla vyloženě na stranu Korejců, tedy na stranu odporu proti snímání otisků prstů (Strausz 2006: 651). Jako důvod jihokorejská strana uváděla, že je zásadně proti tomu, aby jihokorejští občané porušovali japonské zákony. Severokorejská strana zase viděla v této praktice něco jako upozornění Korejců na to, že nejsou japonskými státními příslušníky.

V osmdesátých letech japonská vláda projevila snahu v otázce otisků prstů podniknout různé změny, které by zabránily možným protestům. Již v roce 1971 bylo zavedeno ukládání otisku pouze levého ukazováčku namísto všech prstů; v roce 1982 bylo ustanoveno, že otisky musí poskytnout všichni cizinci nad 16 let a byla snížena doba opakovaného obnovování na frekvenci jednou za pět let (Tsutsui 2008: 399). Zároveň se ale také zvýšila pokuta za odmítnutí poskytnutí otisků na 200 000 jenů, některým bylo i odebrána možnost se vrátit zpět do Japonska v případě vycestování. Ti, kteří otisky odmítali poskytnout, dostali na svou identifikační kartu cizince poznámku o této skutečnosti, a když bylo v roce 1987 zavedeno, že budou otisky snímány pouze jednou za život a to při první registraci o pobytu, tito lidé museli obnovovat své povolení k pobytu každé dva roky, na rozdíl od standartních pěti let (Strausz 2006: 654). Mimo to byl změněn způsob otištění – místo černého inkoustu (který nesl konotace podezření z možné kriminální činnosti) se začal používat inkoust bezbarvý. I přesto se však japonské vládě nepodařilo protestům v roce 1985 zabránit, a právě proto byla vláda pod nátlakem nucena učinit v následujících letech výrazné změny.

Co se týče vnitřních protestů ze strany dotčených cizinců, protesty po roce 1985 částečně ustaly. Snímání otisků prstů sice pokračovalo dál, většina protestujících ale byla změnami v roce 1985, resp. v roce 1987, téměř utišena – otisky prstů se jich už takřikajíc netýkaly (Strausz 2006: 654).

Přesto se však především ze zahraničí i nadále ozývaly hlasy, které považovaly ukládání otisku prstů (těch, kteří nejsou usvědčení zločinci) za porušování lidských práv (Tsutsui 2008: 401). V roce 1989 se smrtí císaře Hirohita byla některým cizincům, odsouzeným za odmítání poskytnutí otisků, udělena milost.

Od Korejců nakonec otisky prstů přestaly být vyžadovány od roku 1992 (Strausz 2006: 655). V roce 1991 bylo oběma ministry zahraničí podepsána Dohoda o společném záměru (zkráceně *Nikkan houteki čii kjótei* 日韓法的地位協定), která vešla v platnost následujícího roku (Tsutsui 2008: 401). Všichni obyvatelé korejského původu (ti, kteří přišli během období japonského kolonialismu a jejich potomci) od té doby mají nárok na speciální povolení k trvalému pobytu. Povinnost poskytnout otisk prstu byla zrušena, mimo jiné bylo povoleno opustit Japonsko na pět souvislých let a moci se vrátit, možnost trestu deportací byla snížena pouze na blíže specifikované závažné zločiny a japonská vláda také slíbila, že bude Korejcům umožněno snadněji sehnat zaměstnání (včetně oblasti vzdělávání)¹³.

Od roku 2006 se praktika shromažďování otisků prstů cizinců opět navrátila z obav před možným terorismem (Strausz 2006: 656). Podobně jako při jejím prvním zavedení v roce 1952 a v letech následujících, kdy zákon platil, i nyní se ozývá mnoho nesouhlasných názorů, které odsuzují tuto praktiku jako diskriminační, jelikož je mířena pouze na cizince. Příslušníci korejské menšiny, tedy ti, kteří přišli v období japonského kolonialismu a jejich potomci (stejně jako čínská a tchajwanská skupina, která přišla ve stejné době), jsou z tohoto nového zákona vyjmuti.

¹³ *Ministry of Foreign Affairs of Japan* [online]. Dostupné z: https://www.mofa.go.jp/mofaj/gaiko/kiyaku/2c1_003.html

4. Současnost, situace po roce 2000

Od začátku 21. století se situace turbulentně mění. Jako obyvatelé víceméně na rozhraní dvou států jsou Korejci žijící v Japonsku bezesporu ovlivňováni, ať už přímo či nepřímo, politikou a vztahy mezi oběma zeměmi. Pokud jde o severokorejské státní příslušníky, od devadesátých let je znatelně více těch, kteří se distancují od organizace *Sóren*, neboť jejich ideje svobodného severokorejského státu se postupně rozplývají (Ryang 2000: 44-45). Rodiny, které své příbuzné během repatriací zaslaly do severokorejských měst, z první ruky zažívají obtíže, jakými je například znovushledání se se svou rodinou. Tyto vzdálené rodiny je nutno pravidelně finančně zabezpečovat, aby bylo zajištěno jejich bezpečí. Při krátkodobé návštěvě je třeba zaplatit vysoké poplatky, které si jen málokterý Korejec může dovolit. Kdo přesně v Severní Koreji peníze dostává, zůstává nejasné. I samotná severokorejská státní příslušnost začíná být zpochybňována. Se smrtí Kim Il-sunga, který zpodobňoval otce severokorejského národa, ztratila tato komunita vůdce, ve kterého by věřila a ke kterému by vzhlížela.

Z pohledu občanství jsou na tom Jihokorejci nepochybně lépe. Podle průzkumů z roku 2004, Korejci, kteří mají v dokladech občanství Korejců žijících v Japonsku s jihokorejskou příslušností, mohou cestovat do všech evropských států v rámci Schengenského prostoru, plus do dalších 25 států bez nutnosti víza (Kim 2016: 117). Severokorejští příslušníci mohou bez víza navštívit pouze Singapur, Malajsii a Maledivy.

V současné době sice byla (alespoň teoreticky) diskriminace v oblasti zaměstnání víceméně eliminována, bez japonského občanství ale Korejci nadále nemohou pracovat jako státní úředníci (Fukuoka, Tsujiyama 1992).

Podobným příkladem je i volební právo, které se na Korejce jako na občany cizího státu nevztahuje. Přestože pro většinu ztráta volebního práva není zásadním problémem, v poslední době přibývá těch, kteří se dožadují práva volit do místních voleb a jako důvod uvádějí, že jsou součástí tamní komunity a plátcí daní (Tsutsui 2008: 402-403). Podobně jako protesty proti sběru otisků prstů se od 70. let po celém Japonsku rozšířily protesty proti japonským úřadům, v rámci nichž se lidé dožadují volebního práva do regionálních zastupitelstev. Na přelomu 20. a 21. století sice v japonském parlamentu byly předloženy návrhy k zavedení volebního práva pro cizince s trvalým pobytem, nakonec ale byly zamítnuty a situace se dodnes v tomto směru nezměnila.

Stále existujícím tématem sporů jsou také korejské etnické školy. Především v 90. letech bylo učiněno několik ústupků v oblasti diskriminace studentů těchto škol. Některé univerzity například začaly uznávat certifikáty o dokončení studia na těchto školách, některé železniční společnosti poskytly nárok na slevy i korejským studentům, studenti se také mohou nyní účastnit národních sportovních soutěží (Tsustsui 2008: 407). Jedná se ale o změny spíše lokální, závislé na dotyčných institucích. Nebyl dosud podepsán žádný nový zákon, který by výše zmíněné (a jiné) změny vyloženě přikazoval.

Jihokorejských škol je dnes v Japonsku celkem pět, jednou z nich je například mezinárodní škola Baekdu Hagwon (v japonštině *Hakutó gakuin kenkoku* 白頭学院 建国) v Ósace. Škola byla založená v roce 1946 jako technická a dívčí škola Keonguk. Dodnes ji navštěvují studenti od mateřské školy po úroveň střední školy a japonskou vládou je uznávaná jako soukromá škola. Mezi studenty je navíc i část těch s japonskou národností.

Severokorejských škol bylo historicky naopak mnohem více. Po zhoršení vztahů mezi Japonskem a Severní Koreou především v roce 2010 ale japonská města přestala tyto školy dotovat a jejich studenti tak pozbyli možnost na těchto školách studovat bezplatně¹⁴. Kvůli nedostatku financí tak spousta z nich postupně zanikla.

Mimo to také se zvyšujícím se počtem naturalizací a postupného asimilování se s japonskou společností ubývá žáků, kteří by tyto etnické školy navštěvovali. V sedmdesátých letech bylo studentů zhruba 46 000, v posledních letech jich je pouze kolem 5 000. Stejně tak ubývá i škol, kterých v roce 2019 bylo už jen 61, oproti 70 školám v 70. letech¹⁵.

Podle nejaktuálnějších dat Ministerstva spravedlnosti z poloviny roku 2019 je v Japonsku celkem 530 928 držitelů jihokorejského občanství, tedy těch, kteří se hlásí k jihokorejské vládě. Z tohoto celkového počtu je 71 856 osob Korejců s trvalým pobytem (*eidžúša* 永住者)¹⁶, 7 245

¹⁴ 在日同胞の母国語教育、日本の「朝鮮学校」が存廃の危機に... 10年間に生徒40%減 | Joongang Ilbo | 中央日報. 中央日報 - 韓国の最新ニュースを日本語でサービスします [online]. Dostupné z: <https://japanese.joins.com/JArticle/261061>

¹⁵ (<https://japanese.joins.com/JArticle/261061>)

¹⁶ Povolení k trvalému pobytu (*eidžúken* 永住権) se udává obyvatelům, kteří v Japonsku pobývají po dobu nad 10 let a kteří splňují podmínky pro jeho vydání: musí být správného chování – platit daně a zdravotní pojištění, nemít v záznamech přestupky proti japonským zákonům a být schopni se sami o sebe (případně o svou rodinu) postarat, jejich stávající povolení k pobytu musí také být na dobu 3 let a více. Toto povolení se uděluje natrvalo, není třeba jej znovu obnovovat. Tito obyvatelé mohou pracovat za stejných podmínek jako obyvatelé japonského občanství a nevztahuje se na ně ztráta povolení k pobytu v případě rozvodu nebo smrti japonského partnera jako je tomu u obyvatel, kteří mají povolení k pobytu pouze jako osoby v manželském svazku s Japoncem/Japonkou. Povolení k trvalému pobytu je udělováno ministrem spravedlnosti.

jsou rezidenti s povolením k dlouhodobému pobytu (*teidžúša* 定住者)¹⁷ a 285 753 z nich má tzv. speciální trvalý pobyt (*tokubecu eidžúša* 特別永住者), kategorie vytvořená v roce 1991 pro bývalé koloniální občany japonského císařství. Naproti tomu severokorejských příslušníků bylo napočítáno celkem 28 975, z toho 432 jich má trvalý pobyt (*eidžú* 永住), 101 z nich jsou přechodní rezidenti (*teidžúša* 定住者) a 28 393 z nich mají speciální trvalý pobyt (*tokubecu eidžúša* 特別永住者).

Z přehledné tabulky, kterou lze nalézt na oficiálních stránkách organizace *Mindan*, se dá snadno vyčíst, jakým způsobem se čísla v různých oblastech v průběhu let měnila. Například od roku 1985 ročně klesá počet korejských státních příslušníků, za což patrně může jak změna zákona, která od tohoto roku umožnila nabytí japonského občanství i podle mateřské linie, tak i postupný příklon mladších generací k asimilaci. Nejpočetnější zastoupení má (podle dat z roku 2016) třetí generace Korejců, což je věková kategorie od 20 do 49 let. Naturalizace jako taková zaznamenala největší nárůst na přelomu 20. a 21. století, kdy se ročně asimilovalo kolem 10 000 Korejců, od roku 2004 ale opět číslo klesá, v posledních letech se drží kolem 5 000 ročně. Zajímavé jsou také statistiky původu korejských obyvatel – podle dat japonského Ministerstva spravedlnosti z roku 2011 největší část, tedy 27 % Korejců, pocházela z prefektury Jižní Kjongsang, 20 % z prefektury Severní Kjongsang, 15 % z ostrova Čedžu a 11% z hlavního města Soul. V Japonsku nejpočetnější korejské komunity (v roce 2016) žijí v Ósace, kde bydlí téměř 23 % všech Korejců, v Tokiu je to 20 %, třetím městem s nejpočetnější menšinou je Hjógo s 9 %, dále Aiči s necelými 7 % a pak Kanagawa, kde jich je kolem 6 %. 5,5 % jich je také v Kjótu. Podobně jako samotná japonská společnost, i korejská komunita od 90. let zažívá postupný demografický pokles počtu obyvatel, který je způsobený jak již zmíněnou naturalizací, tak také snižujícím se počtem narozených dětí. Samotný přirozený přírůstek obyvatel je již od 90. let minulého století záporný – v roce 2013 se například jednalo o číslo -3 801; celkový přírůstek obyvatel, tedy když se do statistiky připočítají i naturalizovaní obyvatelé, činil v roce 2013 zápornou hodnotu -8 132.

¹⁷ Toto povolení je udělováno ministrem spravedlnosti za speciálních podmínek, kromě bývalých koloniálních subjektů se vztahuje především na obyvatele třetích zemí, uprchlíky, obyvatele japonského původu s cizím občanstvím (tzv. *nikkei* 日系) ale i těm, kteří si v budoucnu chtějí zažádat o trvalý pobyt. Povolení se dává na 5 let, 3 roky, 1 rok nebo 6 měsíců a po této době je nutné jej opět obnovit (stejnou délkou trvání povolení k pobytu má i povolení pro partnery Japonců/Japonek a partnery obyvatel se speciálním povolením k pobytu a jejich děti).

4.1. Fenomén hate speech

Podle Itagaki Ryuty¹⁸ (2015: 53-54) má fenomén hate speech (do češtiny většinou překládáno jako „projevy nenávisti“) vůči korejským občanům počátky již v období anexe Koreje na začátku 20. století. Již v tehdy se podle Itagakiho nejednalo o rasovou diskriminaci založenou na vzhledu diskriminovaných osob, jako je tomu ve většině případů v ostatních zemích světa, neboť Korejce nešlo na první pohled ihned rozpoznat, ale o tzv. kulturní rasismus. Aby úřady byly schopny Korejce lépe rozpoznat od japonských obyvatel, v roce 1913 byl japonskou vládou vydán oficiální seznam 46 rozeznávacích prvků, podle kterých se měli dát Korejští obyvatelé snadněji rozpoznat například na základě jejich kultury, mluvy nebo zvyků. Jedním z těchto kulturních kritérií byly například jejich rodinné matriky, které se, jak je již zmíněno výše, nenacházely v Japonsku. Po Velkém zemětřesení v oblasti Kantó v roce 1923 se například během pogromů na Korejce naopak vycházelo z rozeznávání Korejců (a jiných cizinců) podle toho, zda měla jejich japonština cizí přízvuk.

Jak Itagaki píše (2015: 54), diskriminace v předválečném období vycházela ze vzájemného vztahu obou zemí – v japonském pojetí tedy ze vztahu Japonska jako vyspělejší a modernější země a Koreje jako země zaostalejší a tím pádem podřízené. I samotní obyvatelé korejského poloostrova tak byli vnímáni jako podřazení oproti těm japonským.

Už v této době se proto začaly rozšiřovat první hanlivá označení pro korejskou menšinu. Jedním z těchto označení bylo například *futei sendžin* (不逞鮮人, v češtině vzpurní Korejci), které se v této podobě objevilo v tehdejších médiích, která psala o korejském březnovém povstání za nezávislost v roce 1919¹⁹ (Itagaki 2015: 56-57). Toto označení, podobně jako označení *sangokudžin* (三国人), v poválečných letech postupně vymizelo. Nicméně, ultra-pravicově orientované skupiny jako je organizace *Zaitokukai* (*Zainiči tokken wo jurusanai*

¹⁸ 板垣 竜太, narozen 1972.

¹⁹ Korejské březnové hnutí za nezávislost, 1. března 1919 (japonsky *banzai džiken* 万歳事件, korejsky hnutí *sam-il* 三一運動) bylo inspirováno proslovem amerického prezidenta Woodrowa Wilsona na pařížské mírové konferenci téhož roku. Jedním z bodů jeho proslovu bylo uznání a nárok na sebeurčení všech národů, Proslov tak podpořil korejské nacionalistické nálady, a z toho vycházející požadavky na separaci od Japonska. Prvního března se sešlo 33 korejských aktivistů, kteří podepsali Deklaraci nezávislosti, z velké části inspirovanou již zmíněným proslovem Čtrnácti bodů prezidenta Wilsona. Ten samý den ji ve dvě hodiny odpoledne na různých místech po Koreji začali na veřejných prostranstvích Korejci předčítat. K této demonstraci se na nakonec připojilo až 2 miliony protestujících. Japonská policie se nejdříve pokoušela protesty rozpustit, když ale účastníků stále přibývalo, v panice přivolali armádní jednotky a demonstraci násilím rozehnali. (Janoš: str. 135)

šimin no kai 在日特権を許さない市民の会, Asociace občanů na odpor proti výsadním právům Korejců žijících v Japonsku) ale v poslední době tyto termíny opět začaly oživovat.

Hlavní problém projevů nenávisti mířených na korejskou menšinu je v tom, že ještě dodnes nemá tyto diskriminační projevy právně ošetřené jakožto nezákonné. Japonsko sice v roce 1995 ratifikovalo Mezinárodní úmluvu o odstranění všech forem rasové diskriminace (zkráceně *džinšu sabecu teppai džójaku* 人種差別撤廃条約²⁰), nicméně článek 4, který se zabývá právě nenávistnými projevy, ale ratifikovat odmítlo. Podle japonské vlády by totiž Úmluva šla proti ústavně zaručené svobodě vyjadřování (Itagaki 2015: 62).

V roce 2016 byl vydán první zákon upravující diskriminační projevy z právního hlediska (*heito supiči kaišóhó* ヘイトスピーチ解消法, Zákon o eliminaci projevů nenávisti). Tento zákon ale obsahuje pouze vágně podmínky pro trestání nenávistných projevů a ve své podstatě hate speech neoznačuje za nelegální, pouze za „neodpustitelnou“; neupravuje ani možné tresty za jeho porušení²¹. Zákon se navíc vztahuje pouze na cizince legálně v Japonsku pobývající, vůbec se tedy netýká například žadatelů o azyl.

Ještě v roce 2018 se objevovaly zprávy o tom, že místní úřady požadují od vládních institucí přesnější informace o tom, co přesně hate speech je a jakým způsobem ji trestat²².

Situace se opět mění ku prospěchu korejské menšiny pouze lokálně. V roce 2019 například ve městě Kawasaki (川崎市)²³, kde je podstatná část obyvatel korejského původu, bylo tamním městským zastupitelstvem vydáno nařízení specifikující zmíněný zákon o odstranění diskriminačních projevů vydaný roku 2016²⁴. Díky tomuto nařízení lze osoby, které se opakovaně dopustí nenávistných projevů, penalizovat pokutou až 500 000 jenů. Samotnou hate speech navíc město blíže specifikovalo na konkrétní projevy – například dožadování se

²⁰ V angličtině International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, zkráceně ICERD.

²¹ Diet passes Japan's first law to curb hate speech | The Japan Times. The Japan Times – News on Japan, Business News, Opinion, Sports, Entertainment and More [online]. Dostupné z: <https://www.japantimes.co.jp/news/2016/05/24/national/social-issues/diet-passes-japans-first-law-curb-hate-speech/>

²² Lacking direction from Tokyo, Japan's municipalities struggle to implement anti-hate speech law | The Japan Times. The Japan Times – News on Japan, Business News, Opinion, Sports, Entertainment and More [online]. Dostupné z: <https://www.japantimes.co.jp/news/2018/05/24/national/lacking-direction-tokyo-japans-municipalities-struggle-implement-anti-hate-speech-law/#.XxitlZ4zZPY>

²³ Město v prefektuře Kanagawa (神奈川県)

²⁴ Kawasaki enacts Japan's first bill punishing hate speech | The Japan Times. The Japan Times – News on Japan, Business News, Opinion, Sports, Entertainment and More [online]. Dostupné z: https://www.japantimes.co.jp/?post_type=news&p=2362156#.Xxiq9Z4zZPZ

vyloučení cizineckých menšin, pejorativní označení (např. odkazující na hmyz apod.) a podporování fyzických útoků vůči menšinám. Pokud je viník opakovaně nařčen z nenávistných projevů, město může na dotyčného podat trestní oznámení.

Podobně je tomu i v Ósace, kde byly projevy nenávisti tamními úřady zakázány už dva měsíce před vydáním zákona z roku 2016²⁵. Stejně tak nařízení o zákazu hate speech schválily úřady města Kunitači (国立市)²⁶ v dubnu roku 2018 a v říjnu stejného roku tak učinila i první celá prefektura – Tokio²⁷. V těchto případech se ale většinou jedná o nařízení bez řádného potrestání pachatelů – jediným krokem úřadů bývá konzultace s viníky, případně zveřejnění jejich jmen²⁸.

²⁵ Anti-Korean hate speech to be prohibited by law in Japan. *The Korea Herald* [online]. Dostupné z: <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20181213000712>

²⁶ Město v prefektuře Tokio (東京都)

²⁷ 2 anti-Korean rallies 1st to run afoul of Tokyo hate speech rule: *The Asahi Shimbun*. [online]. Copyright © The Asahi Shimbun Company. Dostupné z: <http://www.asahi.com/ajw/articles/AJ201910180046.html>

²⁸ Lacking direction from Tokyo, Japan's municipalities struggle to implement anti-hate speech law | The Japan Times. *The Japan Times – News on Japan, Business News, Opinion, Sports, Entertainment and More* [online]. Dostupné z: <https://www.japantimes.co.jp/news/2018/05/24/national/lacking-direction-tokyo-japans-municipalities-struggle-implement-anti-hate-speech-law/#.Xxit1Z4zZPY>

4.2. Protikorejské demonstrace

Protikorejské demonstrace, které jsou v posledních letech stále častějším společenským tématem, jdou ruku v ruce se zhoršujícími se vzájemnými vztahy mezi Japonskem a Jižní i Severní Koreou, podobně jako fenomén hate speech.

Stejně jako projevy nenávisi, i tyto demonstrace mají svůj historický kontext. Itagaki (2015: 57) ve své práci uvádí jako zlomová 90. léta minulého století. V této době se totiž začaly ozývat tzv. ženy útěchy (*ianfu* 慰安婦), přeživší z oblastí, kudy prošla za druhé světové války japonská armáda, které požadovaly omluvu a reparace. Omluvy se jim nakonec dostalo při proslovu k 50. výročí konce války v roce 1995 – řeč pronesl tehdejší premiér Murajama Tomiichi (村山 富市, narozen 1924). Jeho apologetický postoj prezentovaný v projevu bohužel naopak podpořil nacionalistické myšlenky v Japonsku a v roce 1996 vznikl Spolek pro tvorbu nových učebnic dějepisu (*Atarašii rekiši kjókašo wo cukuru kai* 新しい歴史教科書をつくる会), který začal zpochybňovat historické události, jakými byl například Nankingský masakr²⁹. Postupem času z této revizionistické snahy ohledně historie vznikl názor, že kdo kritizuje historické události a zločiny spáchané Japonskem, je proti Japonsku jako takovému (Itagaki 2015: 58).

Japonsko-korejské vztahy se začaly výrazně zhoršovat především na přelomu 20. a 21. století. V roce 2002 během japonsko-severokorejského summitu severokorejský vůdce Kim Čong-il přiznal případy únosů několika japonských občanů, kteří byli poté navráceni zpět do Japonska (Itagaki 2015: 55). Od této doby se v japonské společnosti začaly objevovat silně protikorejské názory, které stavěly Japonsko do pozice oběti a Severní Koreu do pozice agresora. Celkem přirozeně se tyto společenské nálady začaly postupně promítat i do přístupu ke korejským menšinám žijícím v Japonsku.

V tomto období vznikla také již jednou zmíněná Asociace občanů na odpor proti výsadním právům Korejců žijících v Japonsku (*Zaitokukai*, celým názvem *Zainiči tokken wo jurusanai šimin no kai* 在日特権を許さない市民の会), která se velmi silně ohrazuje proti korejské menšině žijící v Japonsku. Asociace byla založena v roce 2006 zakládajícím členem Sakurai

²⁹ Nankingský masakr (*Nankin džiken* 南京事件) – je především v západním pohledu válečný zločin, který se udál na konci roku 1937. Jednalo se o několik týdnů trvající japonskou vojenskou ofenzívu v čínském městě Nanking.

Makotem (桜井 誠, narozen 1972) a je to právě tato organizace, která se účastní či přímo organizuje mnoho protikorejských demonstrací a protestů (Rogers 2017: 154).

Podobně jako v poválečném období, i v současnosti zůstávají středem zájmu stále také korejské etnické školy, především ty severokorejské. Dne 4. prosince roku 2009 proběhly v parku Kandžinbaši (勧進橋児童公園) v Kjótu před severokorejskou základní školou³⁰ protesty proti zdejší etnické škole. Protestující představitelé organizace *Zaitokukai* požadovali, aby škola přestala využívat park – veřejný prostor, který by podle nich měl patřit výhradně Japoncům – jako hřiště pro korejské děti, přestože škola měla od úřadů povolení k využití parku již od 60. let minulého století (Itagaki 2015: 58; Rogers 2017: 155). Na hřišti protestující zničili několik objektů a hodinu ampliónem vykřikovali protikorejské rasisticky laděné urážky (Itagaki 2015: 49). Podobné protesty se před školou uskutečnily i následující rok v lednu a březnu.

Trochu jiným typem vymezení se proti Koreji a všemu s ní spojenému byl v roce 2011 protest proti Fuji TV, japonské televizní stanici (Itagaki 2015: 59). Tyto protesty se stavěly proti zmíněné televizní stanici, protože podle nich vysílá příliš programů spojených s korejskou populární kulturou a japonské veřejnosti tak skrytě vnucuje anti-japonské myšlenky, které Jižní Korea touto cestou šíří. Itagaki (2015: 59) situaci shrnuje slovy, že většina protestujících nemá problém s korejskou populární kulturou jako takovou, vadí jim pouze to, že „nekontrolovatelně dominuje tam, kde je očekávána japonská suverenita“. Hlavní problém Itagaki (2015: 60) vidí v tomto teritoriálním chápání situace, které způsobuje, že samotné japonsko-korejské vztahy jsou vnímány jako černobílé – pokud bude Korejcům v Japonsku zajištěno přespříliš práv a nároků, Japonce samotné to začne ohrožovat.

Dle informací Ministerstva spravedlnosti, v roce 2013 proběhlo 347 protikorejských protestů, v roce 2014 jich bylo 378³¹. Přestože od roku 2015 lze sledovat mírný pokles v jejich počtu, protesty i nadále pokračují (Rogers 2017: 155).

³⁰ Kjóto *Čósen daiiči šokjúgakkó* (京都朝鮮第一初級学校)

³¹ Diet passes Japan's first law to curb hate speech | The Japan Times. *The Japan Times - News on Japan, Business News, Opinion, Sports, Entertainment and More* [online]. Dostupné z: <https://www.japantimes.co.jp/news/2016/05/24/national/social-issues/diet-passes-japans-first-law-curb-hate-speech/>

Závěr

Problematika korejských menšin je bezpochyby otázka stále aktuální a v japonské společnosti znatelně nedořešená. Například korejské školy i nadále zůstávají z pohledu japonského zákona značně znevýhodněné, a především v posledních letech se navíc stávají častým terčem ultranacionalistických organizací, které se dožadují jejich úplného zrušení.

Korejské organizace *Sóren* a *Midan*, které v poválečném období stmelovaly korejskou komunitu a díky kulturním akcím a korejským etnickým školám se jim dařilo udržovat korejskou menšinu v dostatečném povědomí o jejich vlastní kultuře, již ve 21. století zdaleka nemají takový vliv – korejská komunita se štěpí, naturalizací a smíšenými sňatky se prolíná s japonskou populací. Z pohledu asimilace do většinové japonské společnosti se dá říct, že samotná asimilace je naprosto závislá na tom, jak moc jsou Korejci ochotni se vzdát své korejské identity. Mnohem snazší život mají korejští obyvatelé, kteří od úrovně základní školy navštěvují japonské školy, korejštinu téměř neznají a nemají problém se v případě potřeby naturalizovat a získat tak japonské státní občanství. Jedná se o asimilaci, která znamená naprosté odtržení se od vlastních kořenů. Pravdou i nadále zůstává, že korejská menšina hlásící se k severokorejskému státnímu občanství má o své vlastní kultuře mnohem větší všeobecný přehled, její příslušníci většinou ovládají korejský jazyk a jen zřídka uzavírají mezinárodní sňatky. Je to tedy komunita spíše uzavřená a její asimilace s většinovou japonskou společností není nijak výrazná.

Americká okupační správa bezesporu během let 1945-1952 učinila v oblasti kontroly migrace a přístupu k cizincům mnohá zásadní rozhodnutí, která ovlivnila tehdejší společenské vnímání obyvatel bez japonského občanství. Samotné zbavení japonského občanství korejských obyvatel nebylo sice mířeno proti korejské menšině ve snaze je z Japonska vyhnat nebo z nich učinit osoby bez státní příslušnosti, jednalo se naopak o snahu osvobodit je od japonského impéria a jeho nadvlády nad korejským národem (Ryang 2000: 23).

Poněkud jiné záměry měla okupační správa se zavedením kontroly migrace a s příslušnými zákony a příkazy. V tomto případě se jednalo o snahu zabránit kolapsu japonské ekonomiky pod nápoem přívalu ilegálních cizinců a hromadného odlivu repatriovaných obyvatel. Z těchto důvodů bylo potřeba zabránit přílišnému přisunu osob, které by ohrožovaly už tak ekonomicky oslabené Japonsko.

Jak jsem již zmínila výše, korejské etnické školy jsou podobně jako v minulém století trnem v oku nemalému množství Japonců. Podobně jako ve 30. a následně především ve 40. letech 20. století i v současnosti se většina odpůrců severokorejských škol obává hlavně pronikání komunistické propagandy a protijaponských myšlenek, jež tyto školy údajně šíří.

Přestože bylo v posledních desetiletích dosaženo mnohých změn v oblasti lidských práv, především pak v oblasti práv cizinců, i tak jsou korejští obyvatelé značně znevýhodněni například co se volebního práva týče. Korejci, kteří si chtějí zachovat svou národní příslušnost, nechtějí se tedy naturalizovat a nemají japonské občanství, přestože v Japonsku oni sami a jejich rodina žije v Japonsku již několik generací, nemají právo v Japonsku jít k volbám, natož být voleni. Tato skutečnost přirozeně vychází z teorie, že volit mohou pouze státní občané dané země.

Samotné diskriminační praktiky jsou v současné době v Japonsku jen málo právně ošetřené, z daných zákonů není možné jasně říct, co to vlastně diskriminace je a jakým způsobem ji trestat. Většina novějších zákonů byla navíc podepsána pod tlakem zahraničních států, Japonsko se k této záležitosti velmi často staví lhostejně a odvolává se na svobodu projevu, která je uzákoněna v Ústavě.

I nadále celkem logicky přetrvává pevné spojení mezi neustále se vyvíjejícími vztahy Japonska a oběma zeměmi na korejském poloostrově a přístupem ke korejské menšině. S tím, jak se v posledních letech vztahy mezi Severní Koreou a Japonskem zhoršují kvůli hrozícím raketovým zkouškám ze strany komunistického státu, se přirozeně zvyšují počty protestujících, kteří vnímají severokorejské školy a jejich studenty jako potenciální nepřátele a špiony, jež mají v plánu Japonsko rozvrátit „zevnitř“. Vztahy Japonska a Jižní Koreje se v poslední době také postupně zhoršují především kvůli nedorozuměním poválečným záležitostem, jakými jsou například zneužívané „ženy útěchy“ a silně protikorejská a protijaponská politika obou zemí.

Další vývoj v přístupu ke korejské menšině je tedy úzce spjatý s geopolitickou situací v daném regionu, politickým klimatem v Japonsku a v neposlední řadě s postojem samotné japonské společnosti k záležitostem cizinecké politiky a mezinárodních vztahů.

Použitá literatura

BAYLISS, Jeffrey P. Minority Success, Assimilation, and Identity in Prewar Japan: Pak Chungŭm and the Korean Middle Class. *Journal of Japanese Studies*, Vol. 34, No. 1, 2008, s. 33–68. Dostupné z JSTOR: www.jstor.org/stable/25064773. Zpřístupněno 29. 3. 2018.

DEANE, Hugh. *The Korean War, 1945–1953*. China Books & Periodicals, Inc. 1999. ISBN 0835126447.

FUKUOKA, Yasunori; TSUJIYAMA, Yukiko. Translated by John G. Russell. MINTOHREN: Young Koreans Against Ethnic Discrimination in Japan. *The Bulletin of Chiba College of Health Science*. Vol. 10, No. 2, 1991, s. 147–162. Dostupné z Web Archive: <https://web.archive.org/web/20050305014219/http://www.han.org/a/fukuoka92.html>, Zpřístupněno 20. 4. 2020.

GHADIMI, Amin. Shot Through with Democracy: Japan's Postwar Myths and the 1948 Hanshin Education Incident. *Social Science Japan Journal*, Vol. 21, Issue 2, 2018, s. 259–283. Dostupné z Oxford Academic Journals: <https://academic-oup-com.ezproxy.is.cuni.cz/ssjj/article/21/2/259/4975397>. Zpřístupněno 26. 4. 2020.

HOWELL, David L. Ethnicity and Culture in Contemporary Japan. *Journal of Contemporary History*, Vol. 31, No. 1, 1996, s. 171–190. Dostupné z JSTOR: www.jstor.org/stable/261100. Zpřístupněno 29. 3. 2018.

ITAGAKI, Ryuta. The anatomy of Koreaphobia in Japan. *Japanese Studies*, 2015, Vol. 35, No. 1, s. 49-66.

JANOŠ, Jiří. *Japonsko a Korea: dramatické sousedství*. Praha: Academia, 2007. ISBN 978-80-200-1503-7.

JANSEN, Marius B. *The making of modern Japan*. Cambridge: Belknap Press of Harvard University Press, 2000. ISBN 0-674-00991-6.

KIM, Jaeun. *Contested Embrace: Transborder Membership Politics in Twentieth-Century Korea*. Studies of the Walter H. Shorenstein Asia-Pacific Research Center. Stanford, California: Stanford University Press, 2016. Dostupné z EBSCO:

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=nlebk&AN=1238860&lang=cs&site=eds-live&scope=site>. Zpřístupněno 26. 4. 2020.

LEE K. Alice, 1979. *Koreans in Japan: their influence on Korean-Japanese relations*. Kalifornie. Magisterská práce. Naval Postgraduate School Monterey. Dostupné z Internet Archive: <https://archive.org/details/koreansinjapanth00leea/page/n241/mode/2up>. Zpřístupněno 5. 4. 2020.

MERRILL, John. The Cheju-Do Rebellion. *The Journal of Korean Studies*, Vol. 2, 1980, s. 139–197. Dostupné z JSTOR: www.jstor.org/stable/41490155. Zpřístupněno 9. 4. 2020.

MIN, Pyong Gap. A Comparison of the Korean Minorities in China and Japan. *The International Migration Review*, Vol. 26, No. 1, 1992, s. 4–21. Dostupné z JSTOR: www.jstor.org/stable/2546934. Zpřístupněno 29. 3. 2018.

MORRIS-SUZUKI, Tessa. Invisible Immigrants: Undocumented Migration and Border Controls in Early Postwar Japan. *The Journal of Japanese Studies*, Vol. 32, Issue 1, 2006, s. 119-153. Dostupné z The Asia-Pacific Journal: <https://apjjf.org/-Tessa-Morris-Suzuki/2210/article.html>. Zpřístupněno 20. 4. 2020.

PARK, Tae-Kyun. [그때 오늘] ‘재일 조선인’ 북송사업이 시작되다)서울대 국제대학원 교수·한국현대사, 2016, *JoongAng Ilbo* (중앙일보). Dostupné z: <https://news.joins.com/article/4380385>. Zpřístupněno 9. 4. 2020.

REISCHAUER, Edwin O. a Albert M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. Dějiny států. ISBN 80-7106-391-6.

ROGERS, Lisa et al. *Readings on Diversity Issues: From Hate Speech to Identity and Privilege in Japan*. Living Within Diversity, 2017. ISBN: 9781365456664.

RYANG, Sonia a John LIE. *Diaspora without homeland: being Korean in Japan*. Berkeley: University of California Press, 2009. ISBN 9780520098633.

RYANG, Sonia. *Koreans in Japan: critical voices from the margin*. New York: Routledge, 2000. ISBN 041521999X.

SHIPPER, Apichai W. Foreigners and Civil Society in Japan. *Pacific Affairs*, Vol. 79, No. 2, 2006, s. 269–289. Dostupné z JSTOR: www.jstor.org/stable/40022692. Zpřístupněno 29. 3. 2018.

STRAUSZ, Michael. Minorities and Protest in Japan: The Politics of the Fingerprinting Refusal Movement. *Pacific Affairs*, Vol. 79, No. 4, 2006, s. 641–656. Dostupné z JSTOR: www.jstor.org/stable/40023775. Zpřístupněno 29. 3. 2018.

SURAK, Kristin. Convergence in Foreigners' Rights and Citizenship Policies? A Look at Japan. *The International Migration Review*, Vol. 42, No. 3, 2008, s. 550–575. Dostupné z JSTOR: www.jstor.org/stable/27645266. Zpřístupněno 29. 3. 2018.

TAGUCHI, Sumikazu. A Note on Current Research of Immigrant Groups in Japan. *The International Migration Review*, Vol. 17, No. 4, 1983, s. 699–714. Dostupné z JSTOR: www.jstor.org/stable/2545826. Zpřístupněno 29. 3. 2018.

TSUTSUI, Kiyoteru a Hwa Ji SHIN. Global Norms, Local Activism, and Social Movement Outcomes: Global Human Rights and Resident Koreans in Japan. *Social Problems*, Vol. 55, No. 3, 2008, s. 391–418. Dostupné z JSTOR: www.jstor.org/stable/10.1525/sp.2008.55.3.391. Zpřístupněno 29. 3. 2018.

TURNBULL, Stephen R. *Samurai invasion: Japan's Korean War, 1592-98*. London: Cassell & Co., 2002. ISBN 0304359483.

宇山卓栄（うやま・たくえい）．祖国捨て日本へ「済州島虐殺」という地獄．2017, *PRESIDENT Online*. Dostupné z: www.president.jp/articles/-/22839?page=3. Zpřístupněno 9. 4. 2020.

VASILJEVOVÁ, Zdeňka. *Dějiny Japonska*. Praha: Svoboda, 1986. Členská knihovna (Svoboda).

Internetové zdroje

永住申請 | 福岡 外国人ビザアシストセンター. 福岡外国人ビザアシストセンター | 外国人ビザをアシストするプロが対応 [online]. [cit. 18. 5. 2020]. Dostupné z: <https://fukuoka-visa-assist.com/service/permanent/>

法務省 [online]. Copyright ©. [cit. 20. 4. 2020]. Dostupné z: <http://www.moj.go.jp/content/001316999.pdf>

在日同胞の母国語教育、日本の「朝鮮学校」が存廃の危機に... 10年間に生徒40%減 | Joongang Ilbo | 中央日報. 中央日報 - 韓国の最新ニュースを日本語でサービスします [online]. [cit. 20. 4. 2020]. Dostupné z: <https://japanese.joins.com/JArticle/261061>

在日本大韓民国民団. 在日本大韓民国民団 [online]. ©2018. MINDAN. [cit. 20. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.mindan.org/>

在留外国人統計 (旧登録外国人統計) 在留外国人統計 月次 2019年6月 | ファイル | 統計データを探す | 政府統計の総合窓口. 政府統計の総合窓口 [online]. [cit. 20. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.e-stat.go.jp/stat-search/files?page=1&layout=datalist&toukei=00250012&tstat=000001018034&cycle=1&year=20190&month=12040606&tclass1=000001060399>

在留資格一覧表 | 出入国在留管理庁. 出入国在留管理庁ホームページ [online]. [cit. 18. 5. 2020]. Dostupné z: <http://www.immi-moj.go.jp/tetuduki/kanri/qaq5.html>

2 anti-Korean rallies 1st to run afoul of Tokyo hate speech rule: *The Asahi Shimbun*. [online]. Copyright © The Asahi Shimbun Company. [cit. 26. 7. 2020]. Dostupné z: <http://www.asahi.com/ajw/articles/AJ201910180046.html>

Anti-Korean hate speech to be prohibited by law in Japan. *The Korea Herald* [online]. [cit. 18. 7. 2020]. Dostupné z: <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20181213000712>

Diet passes Japan's first law to curb hate speech | The Japan Times. *The Japan Times - News on Japan, Business News, Opinion, Sports, Entertainment and More* [online]. [cit. 13. 7. 2020]. Dostupné z: <https://www.japantimes.co.jp/news/2016/05/24/national/social-issues/diet-passes-japans-first-law-curb-hate-speech/>

Japan's move toward a diverse and inclusive nation? | The Japan Times. *The Japan Times – News on Japan, Business News, Opinion, Sports, Entertainment and More* [online]. [cit. 18. 7. 2020]. Dostupné z: <https://www.japantimes.co.jp/opinion/2020/01/12/commentary/japan-commentary/japans-move-toward-diverse-inclusive-nation/>

Kawasaki enacts Japan's first bill punishing hate speech | The Japan Times. *The Japan Times – News on Japan, Business News, Opinion, Sports, Entertainment and More* [online]. [cit. 18. 7. 2020]. Dostupné z: https://www.japantimes.co.jp/?post_type=news&p=2362156#.Xxiq9Z4zZPZ

Lacking direction from Tokyo, Japan's municipalities struggle to implement anti-hate speech law | The Japan Times. *The Japan Times – News on Japan, Business News, Opinion, Sports, Entertainment and More* [online]. [cit. 18. 7. 2020]. Dostupné z: <https://www.japantimes.co.jp/news/2018/05/24/national/lacking-direction-tokyo-japans-municipalities-struggle-implement-anti-hate-speech-law/#.Xxit1Z4zZPY>

Ministry of Foreign Affairs of Japan [online]. [cit. 20. 4. 2020]. Dostupné z: https://www.mofa.go.jp/mofaj/gaiko/kiyaku/2c1_003.html

Skupina G7 | Evropská komise. European Commission | Choose your language | Choisir une langue | Wählen Sie eine Sprache [online]. [cit. 13. 7. 2020]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/international-cooperation/international-organisations/g7_cs